

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתָךְ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לכל אחד יש מצוה מיוחדת המאירה את נשמתו
ושליחות אישית מיוחדת.
מהי המצוה המיוחדת שלי?
כיצד אוכל לזהות את שליחותי בחיים?

[מתוך שיעור "זהיר טפ"י"]

פרשת ראה תש"פ

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

הגליון מוקדש לע"נ הגה"ח הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) ז"ל - נלב"ע י"ז מנחם-אב תש"פ

ראה ה'תש"פ

04 לדעת להתחייב

נקודה מעובדת
ההתקשרות לכללות המצוות
דרך המצוה המיוחדת שלי

05 "זהיר טפי"

ליקוטי לוי יצחק על אגה"ק ז'
עיון במהות המצוה היחודית לאדם
בה הוא "זהיר טפי"
בדברי בעל ההילולא של כ' מנחם-אב

19 חשיפת השליחות בארבע עולמות

מתוך ביאור לפרק ו' ב'פנים אל פנים'
על חציאת השליחות בארבעה רבדים
בנפש כנגד עולמות אבי"ע

22 קבלת האור בקביעות

התוועדות ט"ו באב ח"א
יכולת התלמיד להתעצם
עם אור התורה עד שנעשה שלו ממש

25 כוונת מדות הרחמים ב"לדוד ה' אורי וישעי"

התוועדות ט"ו באב ח"ב
כוונת התגלות י"ג מדות הרחמים
בחודש אלול

29 להסיח דעת מהמות

שפת אמת לפרשת ראה
סוד הראיה
והיחס הנכון לענייני מיתה ואבלות

30 מעין גנים לפרשת ראה

לגדע ולשרש
שלבי ביעור ע"ז בכניסה לארץ ובנפש

33 פרקי אבות

דרכה של תורה
הסתפקות במועט כתנאי לקנין תורה

34 הסיפור החסידי

רבי חנוך העניך מאלעסק
על דרכו בקדש של בעל ההילולא
של א' אלול

36 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
מבחינים בחסידות וטיפול נכון בדיכאון

37 פאזור ד'לצ'יק "בנים אתם"

רזי יסביר לנו מה זאת אומרת
שיהודי הוא "חלק אלוך ממעל ממש"

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'א | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו היקרים, שבת מברכינ'ראה בפתח, ואיתה ניחוח חדש אלול וגליון **נפלאות** מלא בכל טוב.

השיעור המרכזי בגליון עוסק בלימוד מתורתו של בעל ההילולא של כ' מנחם-אב, **רבי לוי יצחק שניאורסון**, אביו של הרבי מליובאוויטש. בשיעור לימד הרב את **ביאורו של רבי לויק לאגרת הקדש ז בתניא** המבאר את היחס בין מצוה יחודית לאדם, המאירה לו במיוחד, לכללות המצוות בהן הוא מצווה. מתח זה הינו במידת מה, **המתח התמידי בין צד הנסתר שבתורה, הנוגע בשרש נשמתו של האדם ויודע לאפיין את כוחותיו ונטיותיו, לבין הצד ההלכתי-נגלה**, השווה לכל נפש ומחייב את כל בני האדם בשווה בתר"ג מצוות. תוך כדי הביאור מסביר הרבי על שני אופנים למצוה יחודית הקשורות לשרש נשמתו ולתיקון גלגוליו הקודמים ומבאר איך הם **משלימים יחד את היחוד השלם - קוב"ה ושכינתיה**. כנספח לשיעור, מובא בגליון נספח העוסק בגילוי השליחות האישית בארבעה רבדים של ארבעה עולמות.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

הגליון מוקדש לע"נ:

רחל בת ישראל הלוי ע"ה נפטרה כג מנחם אב התשע"ט
צבי הירש הרמן בן אהרן ע"ה נפטר כג אייר התשע"ד
מאירה בת צבי הירש ע"ה נפטרה י ניסן התשע"ה
עליזה עישה בת שלמה ע"ה נפטרה יז תשרי תשע"ט

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

לדעת להתחייב

כולן – ילד, גם אם הוא חכם ונבון, אינו חייב במצוות עד שהוא נעשה בר־דעת. מובן, אם כן, שיש זיקה בין החיוב במצוות כולן ליכולת לזהות את המצוה האישית – אין טעם לחייב אדם ב'חבילת' המצוות, בלי שיש לו זיקה אישית לאחת מהן. וגם להיפך, לא ניתן 'להתחבר' למצוה מסוימת בלי להתחייב באמת בכולן. מדוע?

האדם נעשה בר־דעת, ומתחייב במצוות, כשהוא מסוגל להתחנן ולהוליד. "והאדם ידע את חוה אשתו" – הדעת היא המאפשרת בחירת בת־זוג וחבור אליה באופן פנימי־עצמי שמסוגל להוליד ("אין קישוי אלא לדעת"). בחיבור האישי של הדעת יש את הכח לגייס את האדם כולו – עד נקודת התמצית ממנה הוא מוליד – ובכח הבוגר של הדעת להפוך את המשיכה־ההתאהבות האישית למחויבות מלאה, בכל תחומי החיים, שיש בנישואין.

כיוצא בכך, התוכן הפנימי של כל מצוה הוא "יחוד קוב"ה ושכינתיה" – צוותא וחבור בין הקב"ה והאדם. היחוד הזה מאיר במיוחד במצות ה"זהיר טפי" של כל אחד, ומכחה מאיר אצלו גם בשאר המצוות. מי שאין בו די דעת לחוש זיקה אישית לתורה ומצוותיה – המתבטאת בקשר למצוה פרטית מיוחדת – אינו מסוגל להתקשר ולהתחייב באמת לכל המצוות. ולאידך, מי שאינו מחויב באמת, להכל, לא מסוגל לכרות ברית־אמת, שרק במסגרתה מתגלה תמצית האישיות וזיקתה למצוה מיוחדת. הכח הכפול של הדעת, מחויבות כללית מלאה מתוך זיקה אישית יחודית, הוא המאפשר לנו לקיים את כל המצוות "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה... ביחודא שלים".

אדמו"ר הזקן מסביר כי על אף שכל יהודי מחויב בכל המצוות, יש לכל אחד מצוה מיוחדת בה עליו להיות "זהיר טפי" – ב"העדפה וזהירות וזריזות" יתרות. ממוצע המלים **העדפה־זהירות־זריזות** הוא **דעת** – המצוה פרטית השייכת לאדם היא גורל שלמעלה מטעם ודעת, אבל בכח הדעת להבחין בין המצוות במצוה המיוחדת 'שלו' (שהרי "אם אין דעת – הבדלה מניין?"). הדעת היא שרש מדות הלב, שעיקרן אהבה (חסד וקירוב) ויראה (גבורה ודחיה), ולכן היא עצמה מתחלקת ל"עטרא דחסדים" ו"עטרא דגבורות" – שני אופני הבחנה ב'מצוה האישית': ישנה מצוה השייכת לשרש נשמת האדם, לפי שרשו באבר פרטי של אדם הראשון. למצוה זו הוא נמשך באהבה, ומרגיש זחר ואור בקיומה (כפירוש החסידי ל"זהיר טפי") – אותה ניתן לגלות באמצעות החסדים שבדעת. יש גם מצוה פרטית בה על האדם להזהר במיוחד (כפשט של "זהיר טפי"), משום שבגלגול קודם הוא פגם בה, והוא חוזר לעולם בגלגול הנוכחי כדי לתקן זאת. מהפגם הקדום במצוה זו נותר 'רשימו', הגורם לקושי רב בקיומה גם בגלגול זה, והגבורות שבדעת – הרגישות למה שצריך להזהר ולהשמר ממנו – מבחינות במצוה זו דווקא לפי ריבוי המניעות והעיכובים עליה. והנה, בכח הדעת תלוי החיוב במצוות

שיעור

לקוטי לוי יצחק לתניא אגה"ק ז

"זהיר טפי"

קיצור מהלך השיעור

בליל הילולת רבי לוי־יצחק שניאורסון זצ"ל, אביו של הרבי מליובאוויטש, מסר הרב שיעור־טלפוני בהערה שלו על אגרת הקדש מיוחדת שנלמדת השבוע במסגרת התניא היומי – אגרת הקדש העוסקת במצוה שהיא ה"זהיר טפי", **המצוה המיוחדת שיש לכל יהודי**. בפרק א נלמד הקטע מתוך האגרת הדין בענין, תוך התייחסות רחבה ומרתקת למהות של ה"זהיר טפי" – הארה וזהר או זהירות ושמירה, משהו ששייך ל**שרש הנשמה** או תופעת־לואי של שגיאות בגלגולים קודמים – ולדרך לזהות את ה"זהיר טפי" היחודי. בפרק ב נלמדים דברי רבי לוי־יצחק, המדייק בלשון אדמו"ר הזקן ומראה כיצד מתחולל יחוד קוב"ה ושכינתיה ב'השתתפות' **כל הספירות** במצות ה"זהיר טפי". נוספת בו עוד תובנה חשובה לגבי ה"זהיר טפי" – החיוב לקיים את כל המצוות מגיע, באופן פנימי, רק עם **הדעת** המאפשרת לזהות את ה"זהיר טפי" **האישי**. את השיעור חורז גם הסבר על יחודה של מצות **ציצית**, העוטפת את האדם ב**אהבה** בכל העולם־שנה־נפש שלו. בסוף השיעור יש גם התייחסות להסתלקות **הרב עדין אבן־ישראל** השבוע, ול"שאור" שהוא התאמץ להחדיר בתלמידיו.

א. "אבן במאי הוי זהיר טפי" – המצוה המיוחדת של כל אחד

חביבות אגרת הקדש ז

היום היארציית של רבי לוי־יצחק, אבא של הרבי, כ' מנחם־אב. לכן נלמד מתוך הפירוש שלו לאגרת הקדש ז – האגרת שנלמד, לפי החת"ת, בימים הקרובים. האגרת מתחילה "אשרינו מה

טוב חלקנו ומה נעים גורלנו". זו אגרת ז בתניא, וודאי מכוון ש"כל השביעיין חביבין", יש חביבות מיוחדת באגרת זו.

האגרת מתחילה במלה "אשרינו", אותיות

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. אור ליכ' מנחם־אב תש"פ – שיעור טלפוני.

א ויקרא רבה כט, ט.

בחלק הראשון של ספר התניא שהכוונה הפנימית של ציצית – לעומת תפילין – היא "שום תשים עליך מלך"^ה, יתכן ששייך לכך שזו המצוה של הדור האחרון, הדור של מלך המשיח.

ציצית לשון "מציץ מן החרכים"^ו – שייך לבשורת הגאולה, "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים", מחכה לגאול אותנו. שתי אותיות ה-צ של ציצית הן צדיק עליון וצדיק תחתון – זו מצוה של התקשרות בין הצדיקים (אותיות המילוי של ציצית – צדיק יוד צדיק יוד תו – עולות צדיקים, "ועמך כלם צדיקים"), סוד "רננו צדיקים בהוי"^ז (פרק גל בתהלים, "גל עיני"^ח, הפרק שאומרים בהשתטחות על קברי הצדיקים). כל יהודי הוא צדיק, בחינת צדיק תחתון, והוא קשור לצדיק העליון, הצדיק של הדור, הרבי – וממנו הוא מקבל את חוש הראיה, ראיית אלקות. הוא חש איך המשיח מסתכל עליו ומחפש לגאול אותנו במהרה בימינו, וכך הוא מזרז את הגאולה – בציצית.

הראיה-הצצה שייכת לחכמה, כל העניין כאן הוא "אבוך [במאי הוי זהיר טפי]" – ודאי שרומזו למוחין דאבא. אמרנו שמצות ציצית שייכת למלכות, "שום תשים עליך מלך" – זו המשכה מאבא למלכות ("אבא יסד ברתא"^ט).

בשעת התפלה עם הציצית, הטלית גדול, "טטפת בין עיניך" (דברים ו, ח) – "עיניך" הם הראיה של ציצית (כדלקמן בפנים) ו"טפי" האותיות העיקריות של "טטפת", שדורשים כ"טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים" (מנחות לד, ב), יחד ארבע פרשיות התפילין. בהמשך העמוד הוא כותב "זהיר טפי – טפי דווקא", מכפיל את המלה טפי. רומז גם לשם הקדוש בקבלה טפטפיה, "שם המחשבה" (משנת חסידים תפלת האצילות פ"ו מי"א; מסכת טבת ושבת פ"ו מ"ד) – שייך לתפילין וגם שייך גם לציצית.

ה דברים יז, טו.
ו שה"ש ב, ט.
ז ישעיה ס, כא.
ח תהלים לג, א.
ט שם קיט, יח.

י ראה באריכות במאמרי רבי הלל שנדפסו ב"ספר ההשתטחות".

יא זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

שניאור, רמז מובהק לאדמו"ר הזקן, בעל המחבר של האגרת – כנראה שהוא רומז לעצמו. בחב"ד הצדיקים בקושי-בקושי רמוזו לעצמם, וצריך עינא פקיאח לראות כאן את הרמז.

הוא מסביר שלכל אחד מישראל יש מצוה מיוחדת שהוא צריך להיות בה "זהיר טפי", והיא נופלת לו כמו גורל. המלים האחרונות של האגרת הן "... בחינת הגורל ממש". רבי לויק – בחלק הביאור שלא נלמד – מקשר זאת ליום כיפה, תכלית ימי התשובה של תקופה זו.

"זהיר טפי" בציצית

נתחיל לקרוא בעמוד האחרון של האגרת (קיב, א בדפים של התניא):

וכמארז"ל אבוך במאי הוי זהיר טפי א"ל בציצית כו'

הוא פותח במאמר חז"ל "אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה –

אבוך במאי הוי זהיר טפי? [אביך במה היה זהיר ביותר?] אמר ליה – בציצית"^ב. מענין שהוא לא מסתפק בעקרון בגמרא, שיש מושג של "זהיר טפי", אלא מביא גם את התשובה הפרטית בגמרא – ציצית. זהו ודאי פרט משמעותי, וגם רבי לויק מתייחס לכך בביאורו (בפירוש השלישי, שלא נלמד הפעם).

אנחנו מזכירים הרבה את דברי רבי אלימלך^ג, שה"זהיר טפי" של כל הדור האחרון הוא ציצית. אולי גם אדמו"ר הזקן שמע זאת כמסורת מפי המגיד. לכן, אף על פי שזהו פרט, לכאורה, זהו דבר כללי ביותר – שכולנו צריכים להיות "זהיר טפי" בציצית^ד. אדמו"ר הזקן מסביר בפרק מא

ב שבת קיח, ב.

ג נועם אלימלך נח ד"ה "או יאמר בדורותיו".

ד המלה "זהיר" טפי" רומזת גם לתפילין (אותם מניחים

אדמו"ר הזקן

מסביר שהכוונה הפנימית של ציצית היא "שום תשים עליך מלך", יתכן ששייך לכך שזו המצוה של הדור האחרון, הדור של מלך המשיח

הציצית מקיפה

אותנו כל הזמן
ב'קטן', בטלית'
קטן, ובשעת
תפלת שחרית
ב'גדול', טלית'
גדול. כלומר,
מצות ציצית
מקיפה אותנו בכל
מצבי הנפש, גם
בזמני קטנות'
מוחין וגם בזמני
גדלות מוחין

המשכה מאבא למלכות, כוללת מקיפה את כל "סוד הוי"ט".²¹ חסידים נוהגים להיות לבושים בציצית (בטלית קטן) כל היממה,²² 24 שעות, כך שזו מצוה שמקיפה אותנו כל הזמן. בפרט, הציצית מקיפה אותנו כל הזמן ב'קטן', בטלית קטן, ובשעת תפלת שחרית ב'גדול', טלית גדול. כלומר, מצות ציצית מקיפה אותנו בכל מצבי הנפש, גם בזמני קטנות מוחין וגם בזמני גדלות מוחין – זו מצוה שבבחינת "שויתי הוי' לגדי תמיד"²³, "וראיתם אתו [את

משיחי – ושוה גם חיות, כל החיות שיהודי מקבל מה"זהיר טפ"ו שלו. גם חיות שייכת לאבא (שרש ה"חיוהי"כא) – "החכמה תחיה בעליה"²⁴. יש לב נתיות חכמה²⁵, היורדות ומתגלות ב"לב הציציות. הראיה ההצצה של הציצית גם שייכת לחכמה. את הגימטריא של המלה **ציצית** רש"י דורש בחומש – היא רומזת לכל **תריג** המצוות, 600 ועוד 5 קשרים ו-8 חוטים. 8 החוטים של הציצית מתחלקים בפרט ל-**לב** חוטים, וכאשר מצרפים ל-**ציצית** את "**אבן במאי הוי זהיר טפ"ו**" מקבלים 1024 (מספר האותיות בקריאת שמע), **לב** ברבוע!

המצוה המיוחדת לכל נשמה

על יסוד מאמר חז"ל "אבן במאי הוי זהיר טפ"ו מסביר אדמו"ר הזקן שיש שינוי מדור לדור ומנשמה לנשמה:

וכן אין כל הדורות שוין כי כמו שאברי האדם כל אבר יש לו פעולה פרטית ומיוחדת העין לראות והאזן לשמוע כך בכל מצוה מאיר אור פרטי ומיוחד מאור א"ס ב"ה ואף שכל נפש מישראל צריכה לבוא בגלגול לקיים כל תרי"ג מצוות מ"מ לא נצרכה אלא להעדפה וזהירות וזריזות יתירה ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה מעלה מזהירות שאר המצוות. וזהו שאמר במאי הוי זהיר טפ"ו טפ"ו דייקא.

הכוונה היא שהמצוה של ה"זהיר טפ"ו אינה המצוה היחידה שאתה צריך לקיים – צריך לקיים את כל המצוות – אבל במצוה זו צריך הידור מיוחד, "העדפה וזהירות וזריזות יתירה

השכינה"²⁶].²⁷ היא "שוה ומשוה קטן וגדול"²⁸ ומביאה את האדם למדת ההשתוות בכל, כפי שלימד אותנו מורנו הבעל שם טוב²⁹. אם כן, זו מצוה מיוחדת מאד – מצוה מעשית שהיא בדוגמת שש המצוות התמידיות, שהן חובות הלבבות³⁰.

אנחנו יודעים שרבי לוי'ק אוהב לדרוש גימטריאות. יש "שבעים פנים לתורה"³¹ בכל רובד של התורה, כך שמה שלא יפרש – אפשר לפרש בעוד אופן. אנחנו תמיד דורשים גימטריאות, ובמיוחד כאשר לומדים את רבי לוי'ק, לכן נתחיל מגימטריא: "**אבן במאי הוי זהיר טפ"ו**" בגימטריא **משיח בן דוד** – משהו

יב תהלים כה, יד.

יג ראה שנה"כ דרושי תפלת ערבית דרוש א; סידור אדה"ז הלכות ציצית (הודפס גם בשו"ע אדה"ז ח"א עמ' תרטו); פסקי דינים צ"צ ג, ב.

יד תהלים טז, ח.

טו מנחות מג, ב.

טז במדבר טו, לט.

יז פיוט "וכל מאמינים" לימים נוראים.

יח כש"ט (קה"ת) אות רכ"א.

יט הקדמת ספר החינוך. מובא בביאור הלכה א, א ד"ה "הוא כלל גדול".

כ במדבר רבה יג, טו; זהר ח"א מז, ב; ח"ג כ, א; רטז, א; רכג, א.

כא ע"פ הקדמת תקו"ז ג, ב. ראה ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"ה; לקו"ת שה"ש לט, ג; סה"מ תש"ח עמ' 161.

כב קהלת ז, יב.

כג ספר יצירה פ"א מ"א.

זהר או זהירות – איך מוצאים את ה"זהיר טפיו" שלי?

במשפט "בכל מצוה מאיר אור פרטי ומיוחד מאוד א"ס ב"ה" רומז אדמו"ר הזקן לפירוש החסידי של "זהיר טפיו" – שהרבי הקודם מביא בהרבה מקומות^{כב} – מלשון זה, כמו "המשכלים יזהרו כזהר הרקיע"^{כט}. כשאדם מקיים מצוה ומרגיש שנשמתו זוהרת ביותר – זהו הסימן שמצוה זו שייכת לשרש נשמתו באופן מיוחד.

מענין שיש שיחה של הרב^ל עם סימן הפוך ממש להכרת ה"זהיר טפיו" שלך – מניעות ועיכובים. אם יש הרבה מניעות ועיכובים, וגם היצר הרע אומר לך שלא צריך להדר במצוה זו – שאפשר לצאת ידי חובה גם לא בהידור – צריך להיות נבון, להבין דבר מתוך דבר, שהמניעות והעיכובים ועצת היצר הם הסימן שמן השמים זו המצוה המיוחדת שלך.

אפשר לומר ששני הפירושים האלה הם כנגד חכמה ובינה: הזכיה להרגיש את ה"זהיר טפיו", הזהר שמאיר במצוה, היא הארה מצד אבא, ראייה. ההבנה מתוך המניעות והעיכובים – הבנת דבר מתוך דבר, כפי שאמרנו – היא מצד מוחין דאמא.

בכל אופן, מענין שרבי לוי'ק לא מזכיר את הענין של "זהיר טפיו" לשון אור – הסוד, הפירוש החסידי – אלא רק את הפשט של זהירות, ומדגיש דווקא ש"זהיר" הוא ענין של גבורה, שמירה. ה"זהיר" בפשט הוא זהירות מסכנה, הרגשה שאם לא תעשה זאת עלול לקרות משהו לא רצוי, זה מסוכן. "זהיר" במובן של אור, "המשכלים יזהרו כזהר הרקיע", הוא יחוד אבא ואמא עילאין (זהר ורקיע), "זיהרא דאמא עילאה"^{לא} הכלולה באבא עילאה. זהירות

ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה מעלה וכו'". ברגע שאני קורא כזה משפט, אני מיד יכול לנחש – ניחוש של קדושה, שיש בו מעין ודאות – שבדיוק מתאים לרבי לוי'ק לדייק את מגוון-הרכב הלשוניות שיש כאן. בכלל, אנחנו אומרים שכל התניא מבוסס על שלישיות מושגים, וכל פעם שיש שלישיה צריכים להבין את סדר החב"ד או החג"ת שיש בה. כאן יש דוגמה יפהפיה, שהדבר הראשון שסיביר הוא השלישיה של "העדפה וזהירות וזרזות". אחר כך, יתייחס לשאר הביטויים, "ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה למעלה". זהו משפט מורכב מהרבה לשונות, וברור שיש לאדמו"ר הזקן כוונה פנימית בכך שכתב את כל המלים האלה.

כמאמר מוסג, מענין שאדמו"ר הזקן לא משתמש כאן במלה הידור. הביטוי הרווח לכך הוא הידור מצוה, "מהדרין מן המהדרין"^{כד}, אבל בקטע הזה הוא משתמש בהרבה מלים (העדפה, זהירות וכו' וכדלקמן באריכות), בלי להשתמש במלה הידור. רבי לוי'ק ידרוש איך מנויות כאן הספירות. המושג הידור שייך ליסוד – המלך הדר הוא יסוד, יסוד א"ק^{כד}, והיסוד נקרא "הידורא דגופא"^{כד}, בחינת צדיק – אך בלשוניות שהוא משתמש כאן דווקא אין יסוד כפי שנראה^{כד}.

לפני שנפנה לביאור של רבי לוי'ק, נדייק כאן עוד כמה דברים:

כד שבת כא, ב.

כה ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב; קונטרס חסדי דוד פ"ט וצ"ג.

כו זהר ח"ב קפו, ב.

כז בכל זאת, אפשר למצוא רמז ללשון הידור בדברי שאדמו"ר הזקן "וכן אין כל הדורות שוין" – "דור דור ודורשין" (סנהדרין לח, ב ועוד), "דור דור והידוריו". לפני כמה ימים, בחמשה עשר באב, למדנו מאמר של רבי הלל, ד"ה "לדוד ה' אורי וישעני", בו הוא מסביר את סוד "קרא הדרות מראש" (ישעיה מא, ד), דהיינו מה שה' קורא ממשיך את גילוי כל העולמות אבי"ע מהמדות דא"ק, שבכללות השתלשלות העולמות מכוונות כנגד ספירת היסוד, סוד הידורא דגופא, ודוק.

כח ראה סה"מ תש"ח ד"ה "זה היום עשה הוי"ו" (עמ' 240); לקו"ד ח"ה עמ' 1089 (מהדורת לשה"ק) – ובריבוי מקומות.

כט דניאל יב, ג.

ל לקו"ש ח"ד עמ' 1328.

לא זהר ח"ג קכד, ב (ברע"מ).

כשאדם מקיים מצוה ומרגיש שנשמתו זוהרת ביותר - זהו הסימן שמצוה זו שייכת לשרש נשמתו באופן מיוחד. מעניין שיש שיחה של הרבי עם סימן הפוך ממש להכרת ה"זהיר טפיו" שלך - מניעות ועיכובים

נכונים. אף על פי שמשמע במקום אחד שבשביל ה"זהיר טפיו" מצד שרש הנשמה באדם הראשון צריך להיות נשמה חדשה, לא מגולגלת, מסביד הרבי שזה לא דווקא - גם אם אתה מגולגל יש לך את השרש של "איפה היית ביסדי ארץ", ובנוסף עברת כמה גלגולים, עשית כמה שגיאות, ואתה צריך לתקן אותן. יוצא מדברי הרבי חידוש, שלא רמוז כאן, שלסתם אדם שמגולגל יש שני "זהיר טפיו" - מצד השרש ומצד הגלגול. הגורל שאדמו"ר הזקן ידבר עליו שייך בעיקר ל"זהיר טפיו" של השרש, אבל הוא גם אומר שצריך לבוא בגלגול לקיים את המצוות - כולל לתקן מה שעוות. לכן, מסקנת הרבי, שלרוב הנשמות יש שני "זהיר טפיו" - ויכול להיות גם יותר, כי אולי בגלגול הקודם עשית כמה שגיאות, לא רק שגיאה אחת, וצריך לתקן כמה מצוות. גם החילוק הזה קשור למה שאמרנו - שיש מה שאתה מרגיש "זהר" ב"זהיר טפיו" שלך, ויש מה שאתה מרגיש מניעות ועיכובים ויצה"ר. אפשר לומר, לכאורה, שהרגשת הזהר יותר שייכת למצוה שמצד שרש הנשמה, "איפה היית" באיפה של אדם הראשון, ואליו ה"זהיר טפיו" שמצד הגלגולים, התיקונים, שייך למניעות ועיכובים. היות שיש רשימו שלא קיימת זאת, הרשימו קיים, הוא עדיין יצר הרע שמעמיד בפניך מניעות ועיכובים, שמקשה עליך לקיים. כל תיקון דורש התגברות, כי בכל תיקון יש ממד של נסיון - צריך לעמוד בנסיון, ולדעת שזו השליחות הכי חשובה שלי.

כמובן, יש גם דברים שוליים, וצריך מספיק שכל להבחין ולדעת שכאשר מדובר במשהו שולי יחסית, אם הולך - יפוי; ואם לא הולך - לא לחשוב שזו מניעה ועיכוב כדי להדגיש

כשמירה - כל הזמן לעמוד על המשמר לא להכשל, לא להחסיר אף פרט - היא גבורה. מה הקשר? סוד הפסוק "אני בינה לי גבורה"^{לב} - הסוד הוא בינה, שמתייחדת עם חכמה, והפשט הוא זהירות.

"זהיר טפיו" מצד שרש הנשמה ומגלגולים קודמים

אדמו"ר הזקן אומר כאן שכל אחד צריך לחזור בגלגול לקיים את כל תריג מצוות. בכלל, לגבי "זהיר טפיו" יש שני פירושים: פירוש אחד, שה"זהיר טפיו" שלך הוא מה שאתה צריך לתקן בגלגול הנוכחי - משהו שלא עשית כדבעי בגלגול קודם, וכעת אתה חוזר בגלגול לתקן מה שהחסרת, שנעשה ה"זהיר טפיו" שלך. יש פירוש אחר, שעיקר ה"זהיר טפיו" לא שייך דווקא לתיקונים של משהו מהעבר, אלא להיפך - זהו משהו ששייך לשרש נשמתך בנשמת אדם הראשון לפני החטא (על מדרגתו דברנו לאחרונה^{לג}). כל אחד נאחז באבר אחר של אדם הראשון, והידיעה מה האבר שלך והמצוה המקבילה אליו - הידיעה "איפה היית ביסדי ארץ"^{לד}, "היכן היתה איפה שלך באדם הראשון?"^{לה} - היא למעלה מטעם ודעת אנושיים, לכן זהו גורל. שוב, אלה שני פירושים הפוכים - או שה"זהיר טפיו" שלך הוא רק לפי שרש נשמתך, לא קשור לגלגול, כי אינך מגולגל כלל, אבל אם אתה מגולגל כנראה קשור לגלגול הקודם. הרבי מסביר^{לו} ש"אלו ואלו" - שני הדברים

לב משלי ח, יד.

לג בשיעור חמשה עשר באב.

לד איוב לח, ד.

לה תנחומא כי תשא יב. וראה שמו"ר מ, ג.

לו הערה 1 בסה"מ תש"ח שם.

יש גם קשר בין המלה **גורל** למלה **גדול**, היות ש־ד ו־ר מתחלפות בהרבה מלים בלשון הקדש. זה מקשר את הגורל דווקא לימין, שענינו הוא כלל, כפי שרבי לוי'ק יסביר לנו. אדמו"ר הזקן אומר כאן שהגורל הוא הפרט המיוחד שנוגע לכל אחד, אבל יש גם משהו כללי בגורל – משהו גדול, "גדול אדונינו"^{מא}. בכלל, האגרת פותחת "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו" – בלי המשך המשפט, "ומה יפה ירושתנו" – כי הוא רוצה להגיע למלה גורל. "**טוב חלקנו**" ועוד "**נעים גורלנו**" עולה הוי' ברבוע^{מב} – רומז שהחלק והגורל של כל אחד ואחד הוא "הוי' אלהינו הוי' אחד"^{מג}, הגילוי שאנו "חלק הוי'"^{מד}, השם הוא הגורל שלנו, "גדול הוי'"^{מה}, הגורל הוא באמת "דבר גדול" (מעשה מרכבה).
עד כאן בהשראת רבי לוי'ק.

ב. לקוטי לוי יצחק: יחוד קוב"ה ושכינתיה ב"זהיר טפיו"

כעת נתחיל לקרוא את ביאורו של רבי לוי'ק. יש כאן קטע ארוך – הוא מפרש את הלשונות בכמה צורות – ואנו נסתפק בפירוש הראשון, עמוד שלם בספר, שהוא הפירוש העיקרי:

העדפה זהירות זריזות

ק"ב, א, שורה ד"ה תרי"ג – להעדפה כו':
דבר ראשון, רבי לוי'ק מדייק את השלישיה של "העדפה וזהירות זריזות" – לא ח"ו במקום

שזהו התיקון שלי. אדרבא, המשמעות היא שהדבר אינו התיקון שלך – כמו שהסברנו כמה פעמים^{טז} בשם הרבי, הוראה אישית. יש כאן דבר והיפוכו, ולשם כך צריך שכל, וגם רבי שיעזור לך להאיר את עיניך בענין. בכל אופן, יש כאן כמה פירושי זהר.

גורל גדול

לפני שנחזור למשפט העיקרי שרבי לוי'ק בא להסביר, נמשיך לקרוא עד הסוף:
והנה יתרון האור הזה הפרטי לנשמות פרטיות אינו בבחינת טעם ודעת מושג אלא למעלה מבחינת הדעת שכך עלה במחשבה לפניו יתברך ודוגמתו למטה הוא בחינת הגורל ממש.

שוב, כמו שאמרנו, כאן משמע שהגורל האמור הוא מצד שרש הנשמה, "שכך עלה במחשבה לפניו יתברך".

איפה נמצא גורל בקבלה? גם חקירה וענין חשוב. הרבה פעמים כתוב^{לז} שגורל הוא מלכות דווקא (עוד קשר לציצית, כנ"ל). אבל היות שאומר שהגורל הוא למעלה מטעם ודעת, כנראה שמקור הגורל הוא מלכות דא"ק או מלכות דא"ס. ביחס לבי"ע יכול להיות גם מלכות דאצילות, שאינה מושגת לנשמות דבי"ע. כתוב בקבלה^{לט} שעיקר הגורל הוא אשה, לכן גם שייך למלכות. יש מי שגורלו אשה טובה, "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו", ויש להיפך – מי שגורלו אשה לא טובה^מ.

לז ראה גם פנים אל פנים בביאור לפ"ו, מודפס לקמן. לח קהלת יעקב מערכת גורל (מובא, בתוספת הטעמה, בפירושו השלישי של רבי לוי יצחק כאן).

לט מאורי אור אות גימל (וראה סוטה ב, א).

מ יש ארבע פעמים "ומהו" בתנ"ך, כולן בספר משלי. אחת מהן היא בענין הגורל, הפסוק העיקרי בתנ"ך של סוד הגורל – "בחיך יוטל את הגורל ומהו" כל משפטו" (משלי ט, לג). וכן נאמר באשה – "בית והון נחלת אבות ומהו" אשה משכלת" (שם יט, יד). "ומהו" הוא סוד שם עב דחכמה, סוד האיתן שבנשמה (סה"מ עטר"ת ד"ה "ראה אנכי" פ"ב), הוי' והמילוי שלו שעולה **ומ**. ד"פ "ומהו" עולה **רפח**, כידוע בכונת ד"פ "**ובכן**" שאומרים בימים נוראים (כוננה

שיזכיר רבי לוי'ק בהמשך).

מא תהלים קמז, ה.

מב אם כן, הממוצע של כל מלה ב"טוב חלקנו... נעים גורלנו" (נעים עולה י"פ טוב) הוא אחד: אהבה ברבוע. חלקי גורל ר"ת חג (ואם מצרפים גם את ירושתנו הר"ת הם חגי הנביא).

מג דברים ו, ד.

מד שם לב, ד.

מה שמות יח, יא; תהלים מח, ב; צו, ד; קלה, ב; קמה, ג;

דברי הימים א, טז, כה.

בלשון החסידות

לסרח העודף
שצריך להזהר
ממנו קוראים
בליטות חיצוניות.
אם כן, יש יותר
ויש גם יותר מדי –
יותר מדי הוא כמו
"אברהם שיצא
ממנו ישמעאל"

מדי, יותר שהוא מיותר, ולכן נותן מקום ליניקת החיצונים. בלשון החסידות לסרח העודף שצריך להזהר ממנו קוראים בליטות חיצוניות. אם כן, יש יותר ויש גם יותר מדי – יותר מדי הוא כמו "אברהם שיצא ממנו ישמעאל"^א. ישמעאל הוא סרח העודף לגריעותא, השלילי שנמשך דווקא מקו ימין, קו החסד. אדמו"ר הזקן מסביר היטב באגרת הקדש ב, "קטנתי מכל החסדים", את ההבדל בין החסד דקדושה לחסד של ישמעאל. בכל אופן, זהו השימוש החסידי, אך במקורו זהו ביטוי שכתוב לגבי ידיעות המשכן^ב – לא במשמעות שלילית – וכאן הוא מביא אותו כדוגמה לכך שהעדפה לשון יתרון. כתוב "יתרון האור מן החשך"^ג, "ברישא חשובא והדר נהורא"^ד – חשך הוא גבורה ואור הוא חסד. לכן האור נברא ביום ראשון, יום החסד. תחלת הפסוק הוא "יתרון לחכמה מן הסכלות" – חכמה היא שרש החסד, קו ימין. יש בקו ימין יתרון על קו שמאל.

"כחא דהיתרא עדיף"

הוא מביא עוד קשר של העדפה לחסד: גם פירושו טוב. כמו כחא דהיתרא עדיף, וכדומה. והיינו חסד שחסד הוא טוב. [ולכן כחא דהיתרא עדיף, כי היתר הוא מצד החסד כמו ב"ה המתירין הם מצד החסד]. כאן הוא מפרש עדיף במובן של יותר טוב ממהו אחר – גם יותר וגם טוב, יותר טוב. הוא לא דורש, אבל המלה היתר גופא היא לשון יתרון. אם כבר, מה עוד יש מיתר? גם תורה – התורה עצמה היא "כחא דהיתרא עדיף".

שאר המצוות, אלא תוספת – ומסביר שהן כנגד חסד – גבורה-תפארת (חג"ת), האבות אברהם-יצחק-יעקב (ובכללות פרצוף ז"א). אם יש כאן את האבות, יש גם "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב" שכנגד חב"ד^ה. אנחנו מסבירים את רוב השלישיות בתניא כנגד חב"ד, וכאן מסביר כנגד חג"ת – ענפי החב"ד. חב"ד, חג"ת או נה"י הם שלשת הקוים של עולם התיקון

– ימין-שמאל-אמצע. אם כן, העדפה היא ימין; זהירות היא שמאל – כמו שאמרנו, שלא מסביר שזהירות הוא לשון זהר ואור בכלל, אלא רק לשון זהירות, "שמור" לנוקבא^ו; וזריזות, כפי שיסביר, דווקא היא קו האמצעי, תפארת, כנגד יעקב אבינו, הבחיר שבאבות:

חסד: העדפה

העדפה – יתרון

הוא מתחיל מהמלה הראשונה – העדפה: העדפה פירושו יתרון כמו סרח העודף. הפשט של העדפה הוא יתרון – יותר, עודף. בהמשך המשפט, לאו דווקא בקשר ל"העדפה", יש שלש פעמים לשונות של "יותר" – "יתירה ביתר שאת ויתר עז...". הוא לא מסביר זאת, אולי כי מובן מאליו, אך הדבר מתאים לחסד שהוא "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^ז – כל ה"יותר" בהמשך הם חסד, גדולה (כמו שהסברנו ש'גדול' ו'גורל' שייכים), התפשטות יותר ויותר. בדרך כלל בחסידות^ח הביטוי סרח העודף הוא ביטוי שלילי – לא סתם יותר, אלא יותר

מו שעה"כ ענין כונת העמידה (עמ' קצג). וראה זהר ח"ב יד, ב.

מז זהר ח"א מח, ב.

מח ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פע"ח שער הה"ס פ"א.

מט ראה עמודיה שבעה פרשת בשלה ב'ששי'.

ג פסחים נו, א.

נא שמות כו, יב.

נב קהלת ב, יג.

נג שבת עז, ב.

ולא קשה כארז^{כב}. השמאל הוא "קשה כארז" והימין "רך כקנה", ודווקא הוא לכן מתקיים.

עדיף לחבק

הוא אומר שהעדפה היא חסד. איך היום משתמשים במלה העדפה? במובן של "כחא דהיתרא עדיף" – אני מעדיף משהו על גבי משהו אחר. אם כן, יש בספירת החסד, באברהם אבינו, שיש לו חוש בהעדפה – מה עדיף.

נאמר עוד משהו: הכל כאן קשור למצות ציצית, הדוגמה של ה"זהיר טפ"י" בגמרא. על ידי חילוף ד ו רט באותיות הלשון **דלטנת** יש קשר פשוט בין שרש **עדף** ל**עטף**, כמו "להתעטף בציצית". אמרנו שיחוד הציצית שמקיפה אותך – מקיפה את כל הגוף וגם מקיפה את כל הזמן, כל היממה, וגם מקיפה את כל מצבי הנפש והרוח (קטנות וגדלות, כנ"ל). כלומר, הציצית מקיפה את כל העולם-שנה-נפש. דבר שעוטף אותך לגמרי, מחבק אותך, "ימינו תחבקני"^ג, הוא הדבר העדיף, יותר טוב ממה שהוא אחר.

הוא מביא גם גימטריא:

עד"ף הוא מספר המלוי דשם אל ששם אל הוא בחסד.

השם של החסד הוא אל – "חסד אל כל היום"^ד – וחלק המילוי שלו, החלק הנסתה, **אלף למד**, עולה **עדף**. גם מהפסוק "חסד אל כל היום" רואים שהחסד מחבק ומקיף – את כל הגוף ובעיקר כתוב כאן שמקיף את כל הזמן, שייך למצות ציצית כנ"ל (כתוב "אל הוי' ויאר לנו"^ה – ה"אל" של "חסד אל כל היום" וה"הוי'" של "חסד הוי' מלאה הארץ"^ו, כנגד ממד הזמן וממד המקום, שנה-עולם – כאשר "אל הוי'"] ויאר לנו" היינו שני האורות של "יהי אור ויהי אור"^ז

גם ויתור – כמו שאנחנו דורשים שהאות **ואו** אומרת "ותה, אהוב ורחם"^ח. באותו שער דקדוקי, **תו**, יש גם **תור** ובן יונה – "קול התור נשמע בארצנו"^ט, פסוק על משיח. כל ה'תורים האלה קשורים. אם כן, יש כמה דברים שהם יותר – כל ה'תורים שכתובים כאן בהמשך, וגם ההיתר כאן, שייכים לחסד.

ממה החסד יותר טוב? ממדת הגבורה:

וחסד הוא יותר רוב על מדת הגבורה. וכמא' מרובה מדה טובה,

מדה טובה היא חסד ומדת פורענות היא גבורה, ו"מרובה מדה טובה"^י – כאן משמע בכמות, אבל הכוונה גם באיכות. הוא נותן דוגמה: וכמו ביד ימין יש יותר כח מביד שמאל, אף על פי שאני חושב שכח הוא גבורה – היתרון, יותר כח, הוא מצד החסד, מצד הימין. ואכן, גם מבחינה פיזית יש יותר כח ביד ימין, לכן יד שמאל, עליה מניחים תפילין, נקראת יד-כהה"^{יא}, "ידכה"^{יב}.

ועוד:

וקו הימין נקרא חד אריך.

שמאל הוא "חד קציר" וימין "חד אריך"^{יג}, וה"אריך" גדול ועדיף מה"קציר". "אריך" רומז גם לשרש הימין בכתה, פרצוף אריך אנפין, "לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא"^{יד}. שרש ה"חד אריך", הימין, בכתה, אריך אנפין, והשמאל "חד קציר", שייך בעצם לזעיר אנפין. אריך גם לשון ארוכה ורפואה וקציר שם של חולי – לכן צריך כל הזמן "לאכללא שמאלא בימינא"^{טו}, להביא רפואה וארוכה לקצירי, לחולי. "אריך" רומז גם ל"רך כקנה" – "לעולם יהיה אדם רך כקנה

נד פלקט וחוברת "אמת למד פוך".

נה שה"ש ב, יב.

נו יומא עו, א ובכ"מ.

נד מנחות לז, א.

נח שמות יג, טז.

נט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

ס זהר ח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א; ע"ח ש"ט

(שבה"כ) פ"ז; ש"ב (עתיק) פ"ב.

סא ראה זהר ח"ג קעח, א.

סב תענית כ, א"ב.

סג שה"ש ב, ו; ח, ג.

סד תהלים נב, ג.

סה שם קיח, כז.

סו שם לג, ה.

סז בראשית א, ג.

אם אתה קיצוני - לא משנה באיזה קצה - יש עליך מניעות

כנגד יי-הויה וכנגד ארבעת מילויי שם הוי' (עב ד-עב, עב ד-סג, עב ד-מה, עב ד-בן)^א. "ה'ובכך" השלישי, כנגד התפארת, הוא "ובכך תן כבוד" ודווקא שם

— בקו האמצעי — משמשים בביטוי "במהרה בימינו". "במהרה בימינו" שוה שע נהורין — שרשו הוא שרש קו האמצעי, "אור פני מלך חיים" בכתו, ומשם יורד מהר-מהר. במספר סדורי "במהרה בימינו" שוה בדיוק 100, יפי, שהוא תפארת בכללות. ליפי האמתי ול-שע האמתי — השלם האמתי — אין שום מכשול ומחסום, מונע ומעכב. למה?

[כי מצד קו הימין בלבד אין מהירות כי קו השמאל מעכב עליו, ומקו השמאל אין מהירות כי קו הימין מעכב עליו, ובקו האמצעי אין שם שום עיכוב ומניעה, הנה מצדו הוא מהירות].

אם אתה קיצוני — לא משנה באיזה קצה — יש עליך מניעות. כל קו מעורר מניעות והתנגדות של הקו השני, אך בקו האמצעי אין מניעות ועיכובים. קודם הזכרנו שמניעות ועיכובים הם סימן שהמצוה הזו שייכת לך דווקא — כנראה שאלה מצוות מצד שמאל או מצד ימין, אבל בקו האמצעי אין מניעות ועיכובים. הקו האמצעי הוא אמת — א-מ-ת, ראש-תוך-סוף של האלף-בית^ב — כש"עד מהרה ירוץ דברו"^ג.

זריזות הימין בקו האמצעי

מענין שהוא לא מביא את הפסוק "עד מהרה ירוץ דברו", שבדרך כלל מביאים^ד בהקשר של ברכת כהנים, הנמשכת דרך קו האמצעי. בכלל, מדת הזריזות מתיחסת לאברהם אבינו, לא ליעקב — "זריזותיה דאברהם"^ה בעקדת יצחק. אבל כתוב "יעקב אשר פדה את

של יום אחד של מעשה בראשית, יום החסד).

עד כאן הסביר את המלה העדפה. זהו פירוש יפה, כי זו לא מלה רגילה כל כך. שוב, מוסר

ההשכל הפשוט הוא שצריך תמיד להעדיף את הימין. איפה זה כתוב בפירוש? "כל פניותיך יהיו לימין"^ו. אם איני יודע לאן לפנות בחיים, מה לעשות, צריך לפנות לצד ימין — הצד של גמילות החסדים. איני יודע אם עכשיו רק לשבת ללמוד תורה או גם לצאת לעשות מבצעים — צריך להעדיף את הימין. גם התורה היא בחינת ימין, "מימינו אש דת למו", אך "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמילות חסדים"^ז — צריך כל הזמן לדעת שהימין-הקירוב עדיף, לקרב יהודים. כתוב ב"היום יום"^ח שמי שמקרב יהודים ה' מקרב אותנו. עד כאן החסד.

גבורה: זהירות

המלה הבאה היא זהירות:

זהירות הוא גבורה. כי זהירות הו"ע שמירה ושמור הוא מל"ת בחי' גבורה.

כמו שהקדמנו, בהדגשה, הוא לא מסביר זהירות לשון אור, "זהיר טפוי", אלא זהירות כפשוטו — כמו אור אדום, ברמזו, תזהר! זהו הפשט, גבורה, אך הסברנו שהשרש הוא "אני בינה לי גבורה", "כזהר הרקיע".

תפארת: זריזות

בקו האמצעי אין עיכובים

המלה השלישית היא זריזות:

זריזות הוא מצד קו האמצעי ת"ת שמצידו הוא מהירות. וכמו ובכך תן כבוד שלנגד יעקב ת"ת מסיים שם במהרה בימינו בתפלת ימים נוראים מוסיפים ד"פ "ובכך",

א עא שעה"כ דרושי ר"ה; ו; פ"ח שער תפלות ר"ה פ"ז.

ב עב שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

ג עג תהלים קמז, טו.

ד עד לקו"ת קרח נה, ד.

ה עה חולין טז, א.

ו ע"פ יומא טו, ב.

ז סט ילקו"ש דברים רמז תתכט.

ח ע"כ"ז חשון.

לעקדה – השטן עשה מעצמו נהר וכו' ^{פג} – ובכל אופן הוא עשה הכל בזריות ובכך שבר את העיכובים וזכה ל"עד מהרה ירוץ דברו", יעקב ^{פד}.

דעת – הכח לזהות את ה"זהיר טפי"

אם כן, עד כה הוסבר שהעדפה־זהירות־זריות הן כנגד המדות חג"ת: והיינו המדות חג"ת וז"א בכלל. הג' אבות, דכורא.

מענין שלא עושה את הגימטריא – כפי שרגיל לעשות – והדבר הראשון שמתבקש כאן לחשב העדפה־זהירות־זריות, ורואים שעולה בדיוק ג"פ דעת, כלומר, זהו הערך הממוצע של כל מלה. מתאים, כי הדעת היא "מפתחא דכליל שית" ^{פה} בכלל, ובפרט כתוב "ובדעת חדרים ימלאו" ^{פז} – חדר ר"ת חסד־דין־רחמים ^{פח}, החג"ת. כלומר, הדעת כוללת בעיקר את החג"ת. הרמז מתאים גם לבחינת הדכורא שמדגיש כאן, שהרי "נשים דעתן קלה" ^{פז}.

לענינו, הרמז שבשביל להכיר את ה"זהיר טפי" שלך ולהדר בו צריך דעת. בבר מצוה, כשמקבלים דעת – שייך לתפילין ("טטפת"), לשון טפי, כנ"ל) – מקבלים השראה לדעת מה ה"זהיר טפי" שלך כדי שתקיים ביתר העדפה, זהירות וזריות. צריך לקיים הכל, אבל לדעת מה ה"זהיר טפי". לפני בר מצוה אין דעת, לכן לא חייב מדאורייתא במצוות. אפשר לומר שבעומק, חיוב תורה ומצוות הוא דווקא במצב בו עם התורה ומצוות אתה מכיר מה המצוה העיקרית שלך – משהו מהותי לתורה כולה. אם נותנים לך חבילה גדולה של דברים לעשות, ואינך מבין

אברהם ^{טו} – כנראה זו התלבשות והשראת הנכד שלו בתוכו, שפדתה אותו, ובאה לידי ביטוי בזריות שלו, במהירות שלו (שרש מהר מתחלף בשרש מחור, בגימטריא אברהם). אכן ה"מהר" הראשון בתורה – "הכל הולך אחר הפתיחה" – הוא באברהם: "וימהר אברהם... מהרי שלש סאים קמח סלת... ואל הבקר רץ אברהם... וימהר לעשות אתו" ^{טז} ('חזקה' של מהירות בהמשך־הקשר אחד, הכל בפקודת אברהם, אך יש לומר

שהיא בהשראת שרש יעקב שבאברהם טרם נולד, "כי ביצחק יקרא לך זרע" ^{טז}, "ביצחק" ולא כל יצחק אלא יעקב ^{טז}, כאשר הזרע נמשך־רץ מהר). כמו שהזריות שייכת לאברהם אבינו, היא שייכת גם לכהנים – "כהנים זריוזים" ^{פז}, עובדים את ה' במקדש "בשאי [גם מלשון חיש מהר] וברעותא דלבא" ^{פז}.

הכהנים לכאורה גם ימין, אבל פעולתם – הברכה שלהם – יורדת דרך קו האמצעי כנ"ל. באותו אופן, גם אברהם זריו, אבל פעולת הזריות שלו היא בתפארת.

איך רואים זאת בעקדה? כל ענין עקדת יצחק הוא התכללות בין אברהם־חסד ויצחק־גבורה ^{פז} – התכללות שמתחוללת באמצע, בתפארת. לאברהם היו הרבה עיכובים ומניעות בדרך

אם נותנים לך חבילה גדולה של דברים לעשות, ואינך מבין שמצד אחד צריך לעשות הכל ומצד שני יש פרט אחד ששייך לך במיוחד – כל החבילה לא שווה

פג ילקו"ש בראשית רמז צט.

פד יעקב משלים את "עד מהרה ירוץ דברו" לילב ברבוע, מספר שראינו לעיל בקשר לציצית. רק "עד מהרה" עולה חי ברבוע – "מרובה מדה טובה", כנ"ל – כאשר השאר עולה 700.

פה זהר ח"ב קעז, א.

פו משלי כד, ד.

פז ברבוי מקומות בקבלה.

פח שבת לג, ב.

טו ישעיה כט, כב.

טז בראשית יח, וז.

עח שם כא, יב.

עט נדרים לא, א; סנהדרין נט, ב.

פ שבת כ, א ובכ"מ.

פא זהר ח"ג לט, איב.

פב ראה זהר ח"א קיט, ב; ח"ג יח, א; לקו"ת (האריז"ל) וירא ד"ה "סוד העקידה"; לקו"ת ואתחנן ח, ב; שם דרושי ר"ה נה, ב; מעין גנים ח"א עמ' לו ואילך.

שלא מביא זאת, כי "כתר מלכות" הוא בחינת רחל, ואילו "כתר כהונה" שייך לכהונה שיוצאת מלאה. על פי פשט גם המלכות יוצאת מלאה, יהודה, הבן הרביעי של לאה, "הפעם אודה את הוי"צ^{טז}, והכהונה מלוי, הבן השלישי, "הפעם ילוה אישי אלי"צ^{טז}, אבל כתוב^צ שדוד המלך בעצם מחליף את רחל אמנו במרכבה. שרש המלכות הוא רחל. רחל היא כפולת 7 וגם עז כפולת 7. בכל אופן, קודם היה דכורא, וכעת שתי הנוקבות – רחל ולאה.

ארבע אמהות

בהמשך הביטוי כאן כתוב "כפולה ומכופלת", בהגדה של פסח מופיע הביטוי – "על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו", הכל שייך להעדפת הטובות של ה' עלינו, שצריך להכיר בהן. גם "כפולה ומכופלת" רומז לנוקבא – לפי כוונה מפורשת בקבלה, בסוד מערת המכפלה שהוא כינוי לשם בן (כנגד המלכות – הנוקבא) בו כל ה היא כפולה (הה במילוי):

כפולה ומכופלת קאי על שאת ועז. כי שאת לאה היא ה' ראשונה שבשם. ורחל היא ה' אחרונה שבשם. וכ"א מהה"ן הוא כפול בשם ב"ן. שהה' הוא במילוי ה'. זהו כפולה. הה' ראשונה ומכופלת ה' אחרונה.

אם כן, יש כאן ארבע מדרגות של נוקבא, כפילות בלאה וכפילות ברחל: והיינו ד' נוקבין כמו הד' אמהות. הד' הה"ן דשם ב"ן. כי ד' נשים יש באימא תתאה שם ב"ן. עיין בל"ת להאריז"ל פ' חיי שרה בענין מערת המכפלה. ובשער הפסוקים [מהש"ש להרח"ו ז"ל] שם. ובע"ח שער העיבורים כמדומה ספ"ד. הוא לא כותב בפירושו, אבל יש כאן שתי בחינות של ד נוקבין – ד אמהות, וד נשות יעקב, "ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה"צ^{יז},

שמצד אחד צריך לעשות הכל ומצד שני יש פרט אחד ששייך לך במיוחד – כל החבילה לא שוה. זו גימטריא מאד מכוונת ויפה.

מלכות: ביתר שאת ויתר עז

כעת הוא מסביר את המשך הביטוי: ביתר שאת לאה. כי לאה נק' שאת שעומדת למעלה מהחזה, ועיין בע"ח שער לאה ורחל פ"ז. כתוב בפירוש בכתבי האריז"ל ש"שאת" היינו פרצוף לאה, בתוך דרשה לגבי מראות נגעים – "שאת" היא הפגם בפרצוף לאה. פרצוף לאה שייך גם לקשר של תפילין, שנמצא למעלה, באחורי הראש. שם עיקר פרצוף לאה, אבל כל הפרצוף שלה משם עד אחורי החזה דז"א – הכל בחינת שאת. שאת אותיות אשת, כמו "אשת חיל עטרת בעלה"פ"ט – יש משהו דווקא בלאה שיותר גבוהה מיעקב בעלה. לכן יעקב לא הבין אותה, ולכן לא כל כך אהב אותה באתגליא^צ – היא למעלה ממנו, למעלה מהשגתו. ויתר עז רחל. ע"ז מספרו אד' עם י"ב אותיותיו במלואו.

הוא מביא רמז לקשר בין עז למלכות. שם המלכות, א-דני, במילוי כותבים אלף דלת נון יוד – שלש אותיות בכל אות, סה"כ יב אותיות, וכשמצרפים אותן למספר של א-דני עולה עז. יש פסוק מפורש שעז שייך למלכות – "ויתן עז למלכו"צ^צ, עז למלך. עז מלא – עין זין – שוה בדיוק עז למלך.

בכל אחת כתובה המלה "יתר", העדפה, יותר ויותר – "יתר שאת ויתר עז". איפה בכלל כתוב הביטוי "יתר שאת ויתר עז"צ^צ? אצל ראובן, שאם לא היה חוטא היה זוכה ב"יתר שאת", כתר כהונה, "ויתר עז", כתר מלכות^צ. גם קצת פלא

פט משלי יב, ד.

צ של"ה פרשת ויצא: "ולאה היא מעולם הנסתר, וזהו סוד לאה שנואה, דבר שאינו מושג לחוש השכל בעצמיותו ורחוק ממנו נקרא שנוי היפך האהבה".

צא שמואל"א ב, י.

צב בראשית מט, ג.

צג רש"י שם.

צד בראשית כט, לה.

צה שם שם, לד.

צו ראה שיחת שבת שמיני תשל"ב ופינחס תשל"ז.

צז בראשית כח, יד.

בגלוי. עד כאן הסביר את היחוד של זה, "יחוד קוב"ה ושכינתיה":
והיינו יחוד ז'ון בכלל שהוא אותיות ו"ה דמצוה.

במצוה יש "יחוד קוב"ה ושכינתיה" – יחוד זו"נ, שהוסבר עד כה – וגם יחוד י"ה, "ליחוד שם י"ה ב"זה", שגם רמוז כאן, במלים "למעלה מעלה":

אח"כ אמר למעלה מעלה. רומז על חו"ב. והיינו יחוד או"א שהוא אותיות מ"צ דמצוה [בחילוף י"ה בא"ת ב"ש] כידוע.

גבורת הפרטים

כאן המקום הכי בולט שהיה מתאים לדבר על "זהיר" לשון אור, אבל הוא עדיין מדבר על "זהיר טפי" במובן של גבורה, צמצום ושמידה. למה בסופו של דבר הדגש הוא על "זהיר", זהירות, ולא על העדפה וזריזות? לכל אחד יש פרט שהוא ביתרון, ואותו פרט הוא ה"זהיר טפי" שלו, והיות ש"זהיר" הוא גבורה לכן שייך דווקא למושג פרט.

זהו כלל גדול אצל רבי לוי'ק שכלל ופרט בחסד וגבורה. הדוגמה העיקרית – דבר שלמדנו פעם באריכות^ק – היא בדרוש שלו לחג הפסח^ק, שבכללות כולו חסד ואברהם אבינו. יום ההולדת של רבי לוי'ק בפסח – נקשר את יום ההולדת שלו ליום ההילולא שלו, הוא לוי'יצחק, שמות של גבורה^{קב} – ומסביר שכל מצוות פסח הפרטיות הן גבורות. כלומר, הכלל הוא חסד והפרטים הם גבורה.

יש לכך גם רמז פשוט, שאולי כותב במקום אחר, שעצם המלה פרט עולה "ברא אלהים" ואלקים הוא שם הגבורה, מדת הדין. לכן

ק' שיעור ח"י ניסן תנש"א, נדפס בספר תשובת השנה מאמר "הכלל והפרט". וראה גם שיעורי כ"א וכ"ח אלול ס"ז; ו' תשרי וכ"ז תשרי ס"ח; כ"ח ול' מרחשון ע"א. קא' לקוטי לוי יצחק על פסוקי תנ"ך ומחז"ל – פסחים ה, א (עמ' קג ואילך).

קב' כפי שהוא מסביר ברשימה שלו שנדפסה בריש לקוטי לוי יצחק על התניא (ועוד).

ארבעת המחנות שיוצאים מיעקב מכך ד נשיו. אם שאת היא לאה, ה המילוי שלה היא זלפה שפחתה, ואם עז היא רחל, ה המילוי שלה היא בלהה שפחתה.

"יחוד קוב"ה ושכינתיה – ליחוד שם י"ה ב"זה"

נמצא העדפה וזהירות וזריזות. הוא דכורא בכלל. שאת עז כפולה ומכופלת הוא נוקבא בכלל [כמו הג' אבות וד' אמהות]. ופירוש העדפה כו' ביתר שאת כו'. ביתר בב' ולא בו'. היינו יחוד הדכורא העדפה כו' בנוקבא ביתר שאת כו'.

שלוש השונות "העדפה וזהירות וזריזות" (שיש ביניהם ו החבור) מתייחדים ומזדווגים עם "יתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת" – שלשת האבות עם ארבע האמהות, כל הדכורא עם

כל הנוקבא – דבר הרמוז כאן ב"ב בין שני חלקי המשפט. זהו, בעצם, היחוד שצריך לקיים בכל מצוה – והוא נעשה בתוקף ויתרון מיוחד במצות ה"זהיר טפי" של האדם:

הנה בכל מצוה ומצוה שמקיים צ"ל יחוד זו"נ [והיינו לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה כו'. שאומרים קודם כל קיום מצוה]. ובמאי דזהיר טפי, הוא שבאיזה פרט מצוה השייך לנשמה פרטית, שם הוא ביתרון. הן מהדכורא שההעדפה וזהירות וזריזות הוא יתירה. והן בהנוקבא שהשאת והעז הוא יתר שאת ויתר עז.

ידוע^כ שהמלה מצוה היא י"ה ז"ה כאשר האותיות י"ה באתב"ש מ"צ – י"ה הן "הנסתרות" ולכן מופיעות באתב"ש ר"זה "והנגלת"^{צט} לכן

צח תקו"ז תקון כט (עג, א); תקון ע (קלא, ב). צט דברים כט, כח.

אלקים לשון רבים,
ברא פרטים –
מתחיל משני
הפרטים של
"את השמים ואת
הארץ"

התכל"ס, הדבור, שהוא מלכות, רחל, ו"בנין המלכות מן הגבורות"^{ק"ח} לעומת "בנין הז"א מן החסדים"^{ק"ט}.

השבוע נפטר הרב עדין אבן-ישראל ע"ה – לפני הרבה שנים לימדתי במכון שלו וכל פעם שנפגשנו היה קשר חם בינינו (בשלב מסוים, דרך נישואי קרובי משפחה, גם נהיינו סוג של 'מחותנים', כמו שהוא קרא לזה). ספרו לי שהוא אמר שהוא אוהב את מאמר הז"ל "שהמאור שבה מחזירן למוטב"^{ק"י} בגרסה שנמצאת בירושלמי – "שהשאור שבה מקרבן אצלי"^{ק"יא}.

הוא רצה להחדיר באנשים שאור שמתסיס ולא נותן מנוחה, כדי שיתקדמו ויעשו דברים בחיים. ההבדל בין המים המחברים לאש המפוררת הוא גם ההבדל בין שני המאמרים הללו: **מאור** היינו **מ-אור** ו**שאור** היינו **ש-אור**^{ק"ב} – בספר יצירה, **מ** היא אות המים ו**ש** היא אות האש. השאור – שהוא בעצם שרש היצר^{ק"ג}, שלשם שמים התכוון^{ק"ד}, בתוך התורה גופא – פועל לקרב את כל הפרטים, מחזיר את הפרטים, ואילו המאור מחזיר את הכלל. ועוד, המאור מחזיר את האדם למוטב (במקומו, שהרי המים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, למקום האדם) אך השאור מקרב אותו "אצלי" ממש (שהרי האש עולה ומעלה את האדם עד לאצילות, ועד ל"אדם דאצילות", אצלי ממש, שלפני הצמצום הראשון – ובכך חוזר הריבוי של המציאות לאחדות הפשוטה, שהרי שרש הריבוי הוא באחדות

קח ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; של"ד (תיקון הנוקבא); טעמי המצות פרשת בעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

קט ראה ע"ח שער הכללים פ"ז; שכ"ה דרוש ב; שער מאמרי רשב"י פרשת בלק.

ק' הקדמת איכה רבה אות ב.

קיא ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז.

קיב **מאור** היא כפולת 13 ואילו **שאור** היא כפולת 13 ברבוע, ודוק.

קיג ראה ברכות יז, א (שהיצה"ר נקרא "שאר שבעסה") וזהר ח"א קלת, א (על היצה"ר שבתורה, שבלעדיו אין "חדוותא דשמעתא").

קיד ראה המדובר בשיעור ט"ו באב ש"ז, במאמר "לדוד ה' אורי וישעי" לר"ה מפאריטש.

אלקים לשון רבים, ברא פרטים – מתחיל משני הפרטים של "את השמים ואת הארץ". "בראשית" עדיין "בחוכמא"^{ק"ג}, שרש קו ימין, אבל "ברא אלהים" כבר גבורה. שוב, זהו אחד היסודות בהבנת הקבלה של רבי לוי'ק, וכאן כותב אותו דבר – "זהיר" הולך על המצוה הפרטית, ולכן הוא מצד הגבורה שמפרטת: ומה שבגמרא אמרו במאי הוי זהיר טפי. זהיר שהוא גבורה. הוא כי כל אור פרטי הוא מצד גבורה בכלל.

מים ואש – קול ודבור – מאור ושאור

הוא מסביר זאת בשתי דוגמאות – היחס בין מים ואש ובין קול ודבור:

כי גבורה, אש, טבעו לפרר ולחלק משא"כ מצד חסד הוא כלל ולא פרט. [ולכן קול ז"א הוא כלל. ודבור מל' הוא פרט. כמ"ש בזח"ב ד"ג ע"ב בפסוק אתי מלבנון כלה כו' ועיין בבה"ז שם. הוא כי ז"א בנינו מהחסדים ומל' מהגבורות] כי טבע המים לחבר ולדבק.

הטבע של האש הוא לפרר, לפרט. יתכן שהוא רומז גם ללשון נופל על לשון – לפרר היינו **פר** דינים, שמתחיל גם את המלה **פרט** ושער השרש **פר** (גם השרש **פרד**, "ומשם יפרד"^{ק"ד}, הוא מהשער **פר**, כאשר **פרד-פרד** מתחלפים ע"י חילוף **רד**, כנ"ל). לעומת זאת, כח המים בטבע הוא לדבק – אוסמוזה, בלשון המדע היום.

הוא נותן לכך עוד דוגמה: יחוד יעקב-רחל בקבלה נקרא יחוד קול-דבור^{ק"ה}. יש קשר גם בין "קל" ל"כל" – יעקב אומר "יש לי כל"^{ק"ו} ועליו כותב "הקל קול יעקב"^{ק"ז}, הוא בחינת כלל. דיבור הוא חיתוך אותיות, פרטים – הקול מתפרר ומתפרט וממנו יוצא דבור על ידי אותיות. זהו

קג תרגום ירושלמי על בראשית א, א.

קד בראשית ב, י.

קה ראה זהר ח"א נ, ב; ח"ג רכת, ב; ע"ח ש"ד (אח"פ) פ"א.

קו בראשית לג, יא.

קז שם כז, כב.

הפשוטה דווקא – וד"ל). שוב, המאור הוא מים עד כאן. זכות בעל ההילולא יגן עלינו ועל והשאור הוא אש. כל ישראל אמן.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ באגרת הקדש ז יש חביבות מיוחדת, השייכת לענינו האישי של אדמו"ר הזקן.
- ◆ מצות ציצית, שכוונתה הפנימית "שום תשים עליך מלך", שייכת במיוחד לדור האחרון.
- ◆ במצות ציצית יש כח של זירוז הגאולה על ידי התקשרות של "ועמך כלם צדיקים" לצדיק הדור.
- ◆ האדם מתעטף בציצית בממד העולם-המקום (כשהיא עוטפת את גופו), בממד השנה-הזמן (כשהוא מתעטף בה בכל שעות היממה, כמנהג החסידים) ובממד הנפש (כשטלית-קטן וטלית-גדול עוטפים את כל מצבי הקטנות והגדלות של הנפש).
- ◆ מצות ציצית היא מצוה מעשית הדומה לשש מצוות חובת-הלבבות התמידיות.
- ◆ במצות ציצית יש המשכה כללית-עוטפת – מהחכמה עד המלכות.
- ◆ החיות בכל המצוות היא מה"אבן במאי הוי זהיר טפי" והיא המקרבת את משיח בן דוד.
- ◆ את ה"זהיר טפי" השייך לשר שהנשמה מזהים דרך תחושת זוהר והארה במצוה מסוימת (מצד מוחין דאבא).
- ◆ את ה"זהיר טפי" השייך לתיקון גלגולים קודמים מזהים לפי המניעות והעיכובים על מצוה מסוימת (בהבנת דבר מתוך דבר של מוחין דאמא).
- ◆ דרוש שכל – וסיוע של רבי – כדי להבחין בין מניעות ועיכובים בענין עיקרי, שמלמדים על ה"זהיר טפי" שלי, למניעות ועיכובים בענין טפל, המעידים שהדבר אינו שייך לשליחותי.
- ◆ גורל קשור לענינו הגדול של האדם בחיים – מהקשר שלו ל"גדול הוי" ועד לנישואיו.
- ◆ יותר הוא טוב ועדיף (חסד דאברהם) – אך יש להזהר מבליטות שהן יותר מדי (חסד דישמעאל).
- ◆ "כחא דהיתרא עדיף" – תמיד עדיף לנטות לימין, צד החסד והקירוב.
- ◆ קיצוניות, לכל צד, גוררת מניעות ועיכובים. בקו האמצעי הכל הולך מהר – מראש ועד סוף.
- ◆ מדת הזריות של הימין – "זריותה דאברהם" וזריות הכהנים – נובעת משרש התפארת שבתוכו ומתבטאת בקו האמצעי.
- ◆ הדעת הנדרשת לזיהוי ה"זהיר טפי" היא הדעת המחייבת במצוות – 'לא שווה' לקבל חבילה, שכולה מחייבת, בלי היכולת לדעת מה מתוכה נוגע לי במיוחד.
- ◆ יחוד קוב"ה ושכינתיה שבמצוה – "ליחדא שם י"ה ב"וה" – מתבטא במיוחד במצות ה"זהיר טפי" של האדם.
- ◆ הכלל הוא חסד והפרט הוא גבורה.
- ◆ המאור שבתורה (מצד המים-החסד) מחזיר-מאיר את הכלל, ומקרב את האדם במקומו, ואילו השאור שבתורה (מצד הגבורה-האש) מקרב את הפרטים, ודוחף אותם לעלות אצל ה' ממש.

שיעור

פנים אל פנים

חשיפת השליחות בארבעה עולמות

ההתפתחות שלו, חי באחד העולמות (ולפעמים גם ביותר מאחד מהם, ברבדי קיום שונים), ומכך נגזר האופי של מציאת השליחות שלו (כשגם מושג השליחות עצמו משתנה לפי רמת הקיום, ומכך נגזרת גם השליחות באותו עולם – שיכולה להשתנות עם ההתפתחות והעליה לעולם גבוה יותר).

טוב ורע בשליחות

אחד המדדים בקבלה¹ להבחנה בין העולמות הוא יחסי הטוב והרע בעולמות: עולם האצילות כולו טוב; עולם הבריאה רובו טוב ומיעוטו רע; עולם היצירה חציו טוב וחציו רע; עולם העשיה מיעוטו טוב ורובו רע.

במושגי השליחות, יחסי ה'טוב' וה'רע' הם היחסים בין רמת ההזדהות האישית עם השליחות (תחושת ה'טוב' והנעימות – ה'לָךְ' – בביצוע השליחות) לבין הקשיים שמערימה המציאות על ביצוע השליחות (ה'רע' המקשה על ביצוע זורם ומענג של השליחות). לפי זה תצטייר כלל המערכת כך: בדרגה העליונה יש הזדהות מלאה עם השליחות, ולא מורגשים הקשיים מצד המציאות לבצעה; בדרגה השניה יש הזדהות רבה עם השליחות ("רובו טוב"), המספיקה לגבור על מעט הקשיים ("מיעוטו

למצוא את השליחות בעצמך

המודעות והשאיפה לשליחות, כמו גם היכולת לחשוף את השליחות האישית, תלויות לרוב בהתקשרות ל'רבי' – בתפיסה לפיה ישנו "ראש בני ישראל" העומד בראש "צבאות הוי'", כשלכל אחד מחיליו יש שליחות מיוחדת. אף על פי כן, נדיר למדי שהרבי יודה לאדם בפירוש מהי שליחותו. מדוע?

מסתבר כי ללא הזדהות פנימית עם השליחות יש חסרון מהותי ביכולת למלא אותה – משליח אמתי נדרש 'להגדיל ראש' וללכת לפני המשלח, להזדהות באופן מלא עם שליחותו ולהתנהג בה כ'יום' ו'בעל הבית' ("שלוחו של אדם כמותו" ממש), ורק אז היא תצלח. בעומק, הדברים נכונים גם ביחס למשלח העליון, הקב"ה, שאומר לאברהם אבינו "התהלך לפניי",² כמוביל ונוטל יוזמה שמעבר להוראות המדויקות (וגם זאת מתוך הזדהות אישית של "'לָךְ לָךְ' – להנאתך ולטובתך"³). לכן, ככלל, שליחות נכונה היא כזו אותה חושף האדם בעצמו ויש לו בה 'געשמאק' והזדהות אישית.

כיצד חושפים את השליחות האישית? ניתן לדבר על חשיפת השליחות בארבע רמות, המכוונות כנגד ארבעת העולמות – אצילות, בריאה, יצירה ועשיה. כל אדם, מצד רמת

מקוצר ומעובד מתוך ביאור לפרק 1 בספר פנים אל פנים.

א בראשית יז, א.

ב שם יב, א ורש"י שם.

ג ראה תניא פ"ז ובביאורים שם. לקו"ת במדבר נח, ג בשם משנת חסידים נזיקין (והשוה ע"ח שמ"ח פ"ג).

כזו היא שליחות הרבי' עצמו – החותם להזדהות עם משלחו, הקב"ה. 'חסיד' אמיתי (שבדרגת עולם האצילות) זוכה ל'חוש' ולתענוג כזה בשליחות – מתוך חיבורו לרבי' הוא מעונין 'להשתתף בהרפתקאה' שלו, הוא נהנה מן החידוש הנעלם שבה, ומסוגל לזהות את שליחותו לפי התענוג האלקי שהוא חש בה. בדרגה זו יש יכולת לזהות את השליחות מתוך תחושת ה"הנאתך וטובתך" האלקית בנפש, דווקא מתוך הזדהות עמוקה וקבלה מלאה של ה'חוש' בשליחות מן הרבי' ('חוש' בשליחות הרפתקנית השייכת דווקא לכלל ישראל השואף לבריאת "השמים החדשים והארץ החדשה"¹).

ה'חסיד' המזדהה עם תחושה זו מבין כי לא ניתן לקבל את השליחות בקטנות מוחין – בבקשה מה'רבי' לפקודה מוגדרת – משום שהצמצום וההגדרה סותרים את השליחות, הנעלמת והבלתי-נודעת במהותה.

שליחות כזו מקבילה לעולם האצילות ש"כולו טוב": ה'חסיד' חש הזדהות מלאה עם השליחות, והקשיים שבמימושה נתפסים גם הם כ"טוב" – הם 'חלק מהכיף' של ה'התאינות' והחריגה המוחלטת מן המציאות המוכרת.

בריאה – יתבונן מה רוצה באמת

בניגוד להארה הברורה והמענגת המתגלה בפשטות בעולם האצילות, מי שחי בעולם הבריאה מבין כי ישנה שליחות מיוחדת לכל אדם, אך ה'חוש' הפנימי שלו מוגבל להבנת הדברים בממד הפרטי – בעוד אצל הרבי' מאיר המהלך הכללי והסוחף אל הלא-נודע, כאן יכול האדם לחשוף (בעזרת 'משפיע' טוב) את רצונו הפרטי, היעד השליחותי בו הוא מעונין באמת. לגבי זיהוי השליחות ברמה זו ייעץ הרבי מליובאוויטש (ובכך העניק כחות שמדרגת הרבי' לזיהוי השליחות): "יתבונן מה רוצה באמת".

דרגה זו מקבילה לעולם הבריאה ש"רובו

רע" (הצצים בעת הביצוע; בדרגה השלישית הבטחון וההזדהות עם השליחות שקולים כנגד הקשיים במימוש השליחות) ("חציו טוב וחציו רע"); בדרגה הרביעית כמעט ולא קיימת הזדהות עם השליחות ("מיעוטו טוב"), והקשיים בביצוע נראים עצומים ("רובו רע"). התגובה למערכת הכללית 'הנתונה' משתנה מדרגה לדרגה:

אצילות – הליכה אל הלא-נודע

הליכת אברהם אבינו, "לך לך", היא ליעד בלתי-יודע לו. גם דרך ההליכה נדמית בגלוי כממעטת ומזיקה (עד שהקב"ה צריך להבטיח כי הנדמה כמתמעט בדרך זו עתיד להתרבות כתוצאה ממנה²). אכן, ה'חוש' העיקרי בשליחות היהודית הוא ההליכה אל ה"אין" – אל הלא-נודע והלא-בטוח. ה"אין" הוא השורש והמזל של היהודי (כפתגם הבעש"ט כי "אין [הוא ה] מזל לישראל"³), ותחושת תענוג רבה ביותר מורגשת בטבע הנפש האלקית בעת ההליכה אל האין הנעלם.

בפנימיות, התענוג בשליחות הוא המאפשר את הפוריות והיצירתיות במימוש הדברים. שיא התענוג והיצירתיות הוא רק בחידוש מוחלט, שלא היה ידוע עד כה – הליכה אל הלא-נודע. ויותר, שליחות היהודי ברמה הגבוהה ביותר שלה נועדה להזדהות עם המשלח – בורא עולם, המחדש את המציאות יש מאין. משום כך יש בשליחות חיפוש אחד 'אין' ממנו ניתן לחדש ולברוא 'יש' חדש לגמרי – היהודי נוטה לחפש 'התאינות' גמורה, מטרה נעלמת ודרך 'בלתי אפשרית' על מנת למצוא את השליחות המתאימה לו⁴.

ד ראה רש"י בראשית יב, ב.

ה שבת קנו, א. בעש"ט עה"ת לך לך כו.

ו וכן, שרש התענוג בכתר מכונה "רישא דאין".

ז לפי הבנה זו הרי שה'לך' בשליחות הוא מוחלט – רצון להתאיין וללכת בדרך כל הארץ' במסירות נפש ממש. את ההתאינות המוחלטת והתוהית הזו מאזן ומתקן ה"לך" – ההכרח כי בסיכום הדברים ל"הנאתך וטובתך" גם בתוך העולם הממשי, וד"ל.

שאיננה מגובה בקשר אישי פנימי לשליחות או בהתבוננות אמיתית ויציבה נרתעת מפני קשיים וחשה ספק בעצם השליחות כאשר היא נתקלת בקושי לממשה. לכן, בעולם זה ה"טוב" (האמון החצוי כי השליחות מתאימה לי באמת) וה"רע" (הקושי והספק בעצם השליחות) מאוזנים. בעולם היצירה, בו מאוזנים הטוב והרע, יש חשש כי הספק והכפירה בעצם מושג השליחות יגברו, והאדם ישקע ביאוש מהשליחות (שבמקרה הטוב יחליף את השליחות בדאגה לתיקון האישיות, ובמקרה הרע יוביל למשבר). משום כך צריך ה'רבי' להחזיר באופן קבוע את מושג השליחות ולחזק את השליח בכל עת בנוגע לשליחותו ה'לא-טבעית' לו.

עשיה – לשחות עם הזרם

בדרגה הנמוכה ביותר, בעולם העשיה, אין כלל מודעות לשליחות אחת מחייבת, המכוונת את החיים כולם. ההכרה המפותחת ביותר של מי שחי שם, על פי הדרכת הסובבים אותו, מסוגלת להגיע לשאיפה למצוא את מקומו בתוך החברה ולהביא לה תועלת. שם המדד למציאות השליחות האישית הוא מעשי ומציאותי: אם 'הולך לך' – לך לך, אם לא 'הולך לך' – עזוב את הענין, איננו בשבילך.

עולם העשיה מיעוטו "טוב" – מעבר להכרה עמומה ורצון כללי לתרום לחברה אין זיהוי של השליחות והזדהות עמה. מאידך מתנגדת המציאות של עולם העשיה לכל שינוי מהותי בה – רובה "רע", קשיים והתנגדות העולים מן המציאות מול כל נסיון לשנותה. הפתרון היחיד למציאות זו – כאשר אין הדברים מונחים בכחות המגייסים מעל לעולם זה – הוא כניעה להכתבת המציאות ו'שחיה עם הזרם'. שם אין אפילו חינוך לשבירת המדות ותיקון, לביצוע שליחות כנגד האופי האישי וכנגד תנאי המציאות – מדד התועלת יקבע את השליחות לפי היכולת הקלה למימוש, זו המניבה את התפוקה הרבה ביותר ביחס לכמות האנרגיה המושקעת בה

טוב ומיעוטו רע": ההתבוננות – דרגת הבינה המקננת ומתגלה בעולם הבריאה – מחפשת בעיקר את הרצון התקיף והעל-מודע, המעיד על קשר נפשי ליעד השליחות. הרצון האמיתי הנחשף מתוך ההתבוננות מכיל בקרבו ענג והנאה בביצוע השליחות, אך הדברים אינם מאירים וסוחפים כבעולם האצילות. כאשר אין תענוג ב'אין' הלא-נודע שבשליחות – אלא זיהוי 'יש' רצוי אליו חותרת השליחות¹ – הקשיים בביצוע השליחות מתגלים כ"רע" המפריע למימוש הרצון. אכן, בכח ההתבוננות לנצח "רע" מועט זה, וכך יעץ הרבי מליובאוויטש כי לאחר הזיהוי האישי של יעד השליחות – יתבונן מה רוצה באמת – הרי שביחס לדרך ביצוע השליחות וההתגברות על הקשיים "יתיעץ עם ידידים מבינים" (הידיד המבין מחזק במימוש השליחות שזיהה האדם מתוך עצמו, גם אם בסיוע ובעצת ה'משפיע' בדרך ההתבוננות).

יצירה – הוראה מהרבי

בעולם היצירה אין תודעה 'טבעית' לשליחות, וממילא לא ניתן לצפות ממי שחי בו שיחשוף מתוך עצמו מה היא שליחותו. די בכך שהוא ישאף להכניע את ישותו הטבעית ואת רצונו בתיקון עצמי, ויוכל לקבל בציטנות את הוראות נשיא-הדור.

לכן, בעולם היצירה אין תחושת הזדהות פנימית ואמיתית עם השליחות, משום שהיא מוטלת מבחוץ. אמנם, משום שזהו עולם בו קיימים רגשות והתעוררויות פנימיות, ישנה הכרה בעצם האפשרות של תענוג והתלהבות משליחות – והדבר מאפשר אמון מצד האדם כי בסופו של דבר ימצא גם הוא את התענוג בשליחות אותה הטיל עליו ה'רבי' (שמגלה לו מה הוא 'רוצה באמת', כי מצד עצמו הוא אינו יודע מה מתאים לו ומהו חפצו הפנימי). התעוררות לשליחות

¹ ט שהרי, עולם הבריאה הוא ראשית ה"יש", בעוד באצילות מאיר עדיין ה"אין" האמיתי.

קבלת האור בקביעות

קיצור מהלך השיעור

בחמשה עשר באב, כתום ימי השבעה של מרת יהודית־בינה רוטשילד ע"ה, נתן הרב שיעור ארוך ועמוק במאמר של **רבי הלל מפאריטש**. פתיחת השיעור – המוגשת כאן – קשרה יחד את יחודו של התאריך, מעלתו של רבי הלל ודמותה של האשה לעילוי נשמתה ניתן השיעור – כשהכל נכלל ביכולת של המקבל־התלמיד **להתעצם** עם האור־התורה, עד שהוא נעשה שלו, ולהפוך בעצמו ל**משפיע**.

הלבנה הוא יותר מכל חדש אחר. בכל חדש מילוי הלבנה הוא רק בבחינת גילוי אור, אבל עצם האור והעצמות מופיע היום – רק בחמשה עשר באב הלבנה מתעצמת עם האור שהיא מקבלת. זהו יום מאד גדול, שאין כמותו בכל השנה – אפילו החגים שחלים בט"ו בחדש, כמו פסח וסוכות, אינם בדרגה של חמשה עשר באב. הלשון ב"היום יום" הוא שבכל חדש ב"סיהרא באשלמותא" גילוי האור שהלבנה מקבלת הוא בשלמות, אבל המיוחד בחדש מנחם־אב הוא ש"האור בה בקביעות" ("מעלת ט"ו באב על כל ט"ו בחדש, שזהו רק השלמות בהגילוי, אבל מ"מ היא רק בחי' מקבל, אבל בט"ו באב האור בה בקביעות"). כלומר, ההתעצמות של החדש הזה היא שהאור שהיא מקבלת עכשיו

"האור בה בקביעות"

היום חמשה עשר באב, "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויום הכיפורים וכו'"^א. זהו יום של בנות, שיוצאות לחול בכרמים – יום של שידוכים. על היום הזה נאמר ש"סיהרא באשלמותא"^ב, הלבנה במילואה. הלבנה היא הסמל של האשה־המקבל – בעוד השמש היא המשפיע – והלבנה היום במילואה. כתוב בלוח "היום יום"^ג שבחדש אב מילוי

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. לעילוי נשמת יהודית־בינה רוטשילד ע"ה. התוועדות חמישה עשר באב ח"א. ט"ו מנחם־אב תש"פ – כפ"ח (שידור לציבור).

א תענית פ"ד מ"ח.

ב בטוי נפוץ בזהר.

ג ט"ו מנחם־אב.

החיתום שהוא העיקר) "האומר דבר בשם אומריו". מצאנו שיש גדולי ישראל – שהדוגמה העיקרית להם היא הרמב"ם – שכותב ולא מצטט אף פעם. גם אצל הרבנים, כפי שאמרנו הרבה פעמים, יש שמביאים מראי מקומות לכל דבר – הרבי רוצה מראה מקום לכל דבר – ויש מי שלא אוהב מראי מקומות, כמו אדמו"ר האמצעי.

הרבי מסביר שיש בכך שתי בחינות. יש בחינה שאם אתה לא אומר בשם מי שמעת, לא בשם אומר, אתה פשוט גולן – גזול ממנו. זהו מקרה בו הדבר לא התעצם בך, ועל פי הלכה אתה חייב לומר "בשם אומריו". אבל אם הלימוד התעצם בך – כמו שאנחנו מסבירים את משמעות היום, "סיהרא באשלמותא" – על פי דין אינך חייב לומר זאת, רק שאם אתה רוצה את הסגולה המיוחדת של "מביא גאולה לעולם" תאמר, כסגולה, תוספת.

אם כן, יש צווי דינים – אם לא התעצם, אפילו ש"סיהרא באשלמותא" כמו בכל חדש (חוץ מהחדש), חייבים לומר בשם אומר, ואחרת אתה גולן, אך אם התעצם אתך כבר 'רשות', לפי ההרגש שלך, הרגש התועלת שיש בדבר. כנראה הרמב"ם הבין והרגיש שיש יותר תועלת שלא יאמר. למה מותר לו? כי התורה כבר "תורתו", התעצם אתו, "סיהרא באשלמותא" של חדש מנחם-אב. ה"מנחם" אצלו בשלמות.

עד כאן הקדמה לכבוד היום הזה, מהי ה"סיהרא באשלמותא" של חדש מנחם אב. התכלית היא כמובן מה שאחרי ארבעים שנה התלמיד "קאים אדעתיה דרביה"^ח לגמרי – זו תכלית ה"סיהרא באשלמותא" של חדש אב.

עלית האשה – העמקה בחסידות

איך הענין קשור לשידוכים של ט"ו באב, שהם הפשט של היום-טוב? כנראה שאלה שידוכים של "איש ואיש ילד בה"^ט – שידוכים

קבוע אצלה, על דרך לעתיד לבוא שיהיה מילוי לבנה שלא יתמעט אחר כך, ישאר לעולם ועד, כי מה שהיא מקבלת הפך להיות היא בעצמה.

"תורת הוי"ו" "ל"תורתו"

איך להסביר זאת? המגיד ממעזריטש אמר^י שהמשל הכללי בחסידות, לכל סדר השתלשלות, הוא משל הרב והתלמיד, משפיע ומקבל. בפשטות, יש מצב שהתלמיד יושב, שומע משהו בתורה, וקולט את כל האור – הגילוי אצלו בשלמות – אבל אחר כך יכול להתמעט. שוב הוא בא עוד פעם, גם קולט, מגיע לשיא של שלמות הקבלה שלו – זו ה"סיהרא באשלמותא" של כל חדש. הענין של עכשיו, שהאור בהתעצמות בלבנה, בירח, על דרך לעתיד לבוא – שתורת הרב הופכת להיות "תורתו" של התלמיד. קודם התורה היתה "תורת הוי"ו", תורת הרב שלו (כולנו "למודי הוי"ו"^י, תלמידים של ה') – הוא קולט אותה וגם מקרין אותה החוצה, משקף אותה במאה אחוז, אבל זהו רק גילוי. התכלית היא שהתורה תהפוך ל"תורתו" שלו ממש!

מתי צריך לומר "בשם אומריו"?

הביטוי של הענין בהלכה הוא הסוגיא – שיש עליה כמה שיחות של הרב^י – מתי חייבים על פי הלכה לקיים את מה שכתוב בפרקי אבות בסיום מח הדברים שהתורה נקנית בהם (האחרון,

ד ראה פלה"ר שמות ד"ה "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר" ובכ"ד.

ה ישעיה נד, יג.

ו קידושין לב, א"ב: "ורב יוסף אמר אפי' הרב שמחל על כבודו – כבודו מחול; שנאמר [שמות יג, כא]: 'זה' הולך לפניהם יומם'. אמר רבא הכי השתא?! התם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא, מחיל ליה ליקריה; הכא תורה דיליה היא?! הדר אמר רבא: אין, תורה דיליה היא, דכתיב [תהלים א, ב]: 'ובתורתו יהגה יומם וליילה'.

ו פירש רש"י: "הכא תורה דיליה היא". בתמיה הכבוד תלוי בתורה ואינו יכול למחול על כבוד התורה שהיא של הקב"ה. 'ובתורתו יהגה'. כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה בתחילה היא נקראת תורת השם ומשלמדה וגרסה היא נקראת תורתו".

ז ראה ביאורים לפרקי אבות (קה"ת) פ"ו מ"ו.

ח ע"ז ה, ב.

ט תהלים פז, ד.

חצאים, שהחצי הזה חסיד והחצי הזה רבי – זו דרך לומר שהוא גם חסיד וגם רבי, מאה אחוז חסיד ומאה אחוז רבי, בוזמנית. הוא הדוגמה של "סיהרא באשלמותא", האשה של ימות המשיח. הכל מתקשר עם דמות האשה שלזכרה אנחנו עושים את השיעור היום, יהודית רוטשילד ע"ה, שהיתה מאד קרובה לדרגה הזו. אני זכיתי להכיר אותה – לא יודע אם עוד מישהו כאן הכיר אותה – ואפשר לומר עליה "חבל על דאבדין ולא משתכחין"¹, אשה שהיא קצינה גבוהה בצבא של הרבי להבאת המשיח, אשה שמוסרת את הנפש, לוחמת ומשכילה, ואין בדיוק די מלים בשביל לתאר את הדמות שלה. היא אהבה את רבי הלל מפאריטש – כידוע שכל התלמידים שלנו אוהבים את רבי הלל, כי אנו מלמדים את מאמרו מאז ומעולם². לכן נלמד לזכרה מאמר של רבי הלל³, שמתוכו אפשר להבין את העבודה שלה, שהיא בעצם העבודה של כולנו כעת, לעת הזאת.

יג סנהדרין קיא, א.

יד בנוסף לשיעורים הרבים בליקוטי ביאורים ובפלא הרמון (ראה גם בגליון נפלאות ואתחנן ש"ז), במהלך השנים נדפסו מספר מאמרים של רבי הלל מכת"י, עם ביאורים, בהוצאת גל עיני, וביניהם: ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו", ד"ה "כריש הורמנותא דמלכא" (נדפסו מחדש בשנת תשע"ג יחד בספר "מגיד מראשית אחרית"), ד"ה "ענין רב שמואל בר רב יצחק" (בספר "חתן עם הכלה") ד"ה "ענין התפלה וההתבוננות".

טו עיקר השיעור – שיפורסם אי"ה בשבוע הבא – היה ד"ה "לדוד ה' אורי וישעו" של רבי הלל מפאריטש.

שגם הבת היא בבחינת משפיע, "איש". הכלה מקבלת אור מהמשפיע, אבל האור שהיא מקבלת הוא אצלה לגמרי, וכשהיא משקפת אותו (כמו שהלבנה משקפת את אור השמש) יתכן שאיכות השיקוף שלה יותר טובה מהמקור, כמו צילום שיכול לצאת יותר טוב מהמקור. זו ההתעצמות שלה ביום הזה, יעוד של ימות המשיח.

מה הביטוי לכך בפועל? שזהו גם יום שנשים לומדות חסידות לעומק. אף על פי שיש פה גברים בשיעור, אחת המשימות העיקריות של הדור שלנו – מאז שאנחנו משתדלים לעשות את כל אשר ביכולתנו – היא דווקא להעלות את האשה על ידי לימוד פנימיות התורה לעומק, שהיא תהיה כמו שהרבי אמר⁴ שכל אחד צריך להיות אדמו"ר. הרבי לא הוציא מכלל זה את הנשים. אדרבא, הענין של היום הזה שהאשה תהיה בבחינת "תורתו", 'תורתה', שזו תורה שלמה.

החסידות של רבי הלל מפאריטש

הדוגמה, בין החסידים, היא רבי הלל מפאריטש – לכן היא רציית שלו חל בסמיכות לחמשה עשר באב, כמה ימים לפני כן, כי זו בדיוק המדרגה שלו. לכן הוא חצי חסיד וחצי רבי⁵ – גם חסיד וגם רבי. אין הכוונה שהוא שני

י ראה תו"א לז, ג ובכ"ד.

יא שיחת הו"ר תשנ"ב.

יב ראה סה"ש תרצ"ז עמ' 236.

הלומד על מְנַח לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ החידוש במילוי הלבנה בחמשה עשר באב ש"האור בה בקביעות".
- ◆ התכלית היא ש"תורת הוי"ו" שמקבל התלמיד מרבו תהפוך ל"תורתו".
- ◆ מי שהתעצם עם דברי התורה לא מחויב לומר "בשם אומרו", אלא לפי התועלת שבענין.
- ◆ חמשה עשר באב הוא יום של עלית האשה המקבלת – בהתעצמות עם החסידות – עד שגם היא הופכת לאדמו"ר.
- ◆ רבי הלל מפאריטש, שהיה חצי-חסיד וחצי-רבי, הוא דוגמה לחסיד-מקבל (בשלמות) שהפך לרבי-משפיע (בשלמות) – ושני הצדדים מתקיימים בו בוזמנית.

שיעור

התוועדות ט"ו באב (ב)

כוונת מדות הרחמים ב"לדוד ה' אורי וישעי"

קיצור מהלך השיעור

החל מר"ח אלול, שיחול בשבוע הבעל"ט, נאמר את הפרק "לדוד הוי' אורי וישעי". כהקדמה ללימוד מעמיק במאמר חסידות על הפרק – שיתפרסם אי"ה בהמשך – לימד הרב **כוונה יפה ופשוטה** ש"מצוה לפרסם" המקבילה את יג שמות הוי' שבפרק לייג מדות הרחמים המאירות בימי אלול, כאשר **"המלך בשדה"**.

ימי אמירת "לדוד הוי'"

וכפי שהסברנו^ב זהו יום בו הלבנה קולטת את האור העצמי, שהופך להיות שלה בקביעות. זהו מה שקורה לכולם בשמחת תורה, בקליטת כל האורות והגילויים מר"ח אלול.^ג
רבי הלל מפאריטש יסביר במאמר שנלמד^ד מה הקשר של הפרק הזה למהלך שמר"ח אלול עד שמחת תורה (תוך הסבר הפסוקים הראשונים שלו, מ"א עד ו), אך נקדים לכך התבוננות בתופעה חשובה בפרק:

מנהג ישראל לומר מר"ח אלול עד הושענא-רבה (ועד בכלל) את תהלים כז – "לדוד הוי' אורי וישעי". בעצם, הפרק הזה מלווה אותנו בכל ימי הדין והשמחה – אלול, עשרת ימי תשובה וסוכות – עד לשמיני עצרת, בו כבר לא אומרים אותו. בשמיני עצרת, שמחת תורה, באה הקליטה הפנימית^א – ההתעצמות עם כל האורות והגילויים של אלול וחגי תשרי. ההקדמה לשנה החדשה מתחילה היום, **חמשה עשר באב** – ממנו נוהגים לאחל **כתיבה וחתימה טובה** –

ב בחלקו הראשון של השיעור, נדפס לעיל.
ג וכפי שמבואר במ"א, יש היקף של **אלול** ימים – אלול 'גדול' – מחמשה עשר באב עד שמיני עצרת.
ד בחלקו השלישי של השיעור – יתפרסם בהמשך בע"ה.

ט"ו מנחם-אב תש"פ – כפ"ח (שידור לציבור).
א ראה לקו"ת לשמ"ע ד"ה 'ה' לי בעזרי'.

יג שמות הוי' בפרק

נושא עיקרי בחסידות (שגם רבי הלל מזכיר במאמר) הוא התגלות יג מדות הרחמים שיש בחדש אלול – שכדי להסביר אותו בא המשל הכי מפורסם של אלול, "המלך בשדה"¹. והנה, הדבר הראשון הבולט בפרק "לדוד הוי' אורי וישעי" הוא שיש בו יג פעמים שם הוי' – שם הרחמים! כלומר, זהו פרק שקשור בעצם להתגלות הרחמים של הקב"ה.

כידוע, יש כמה שיטות איך למנות את יג המדות, מאיזו מלה בפסוק² מתחילים. יש שלש שיטות עיקריות: לפי השיטה הפשוטה יותר, של רוב הפשטנים, מונים מ"הוי' הוי' אל"³; לפי הוזהר, המנין מתחיל רק מ"אל רחום וחנון"⁴ (ולכן צריך גם "לפצל" את "ארך אפים" ואת "נצר חסד לאלפים"); ויש גם שיטה בראשונים שמונים משם הוי' השני, "הוי' אל רחום וחנון". בפרק כזו ההקבלה הכי טובה ופנימית היא דווקא השיטה שעל פי פשט – בה משתמשים בעוד כמה הקבלות חשובות⁵ – ששני שמות הוי' בפסוק הראשון, "הוי' הוי'" שלפני "אל", הם שתי המדות הראשונות:

הקבלת השמות למדות הרחמים

הפסוק הראשון הוא "לְדָוִד הוּא אֲוִי וְיִשְׁעֵי מִמֶּנִּי אֵיךָ הוּא מְעֹז חַיִּי מִמֶּנִּי אֶפְתָּח". הוא מתחיל מיד בשם הוי' – אין עוד פרק בתהלים שמתחיל "לדוד הוי'" (יש כמה "מזמור לדוד הוי'", אבל זהו ה"לדוד הוי'" היחיד). יש כאן דגש מיוחד על השם של מדת הרחמים, שם הוי', שם העצם. "לדוד" היינו המלכות, כמו הלבנה, סיהרא באשלמותא, ו"הוי'" היינו התעצמות – התעצמות עם שם העצם, שם המיוחד, שם המפורש, שם הרחמים. מיד דוד מתעצם עם שם הוי', משהו מיוחד כאן, ואומר "הוי' אֲוִי וְיִשְׁעֵי", האור מתעצם אתו, הוי' הוא האור שלי והישועה שלי, הישע שלי. "ישעי" רומז לגילוי שע נהורין⁶ של "אור פני מלך חיים"⁷. "מִמֶּנִּי אֵיךָ" – אין לי ממי לפחד. ואז עוד פעם שם הוי' – "הוי' מְעֹז חַיִּי מִמֶּנִּי אֶפְתָּח"⁸. זו הכותרת, שהכי מתאים לכוון ל"הוי' הוי'", ואחר כך להמשיך הלאה.

שם הוי' הבא – השלישי – מופיע בפסוק ד', מהפסוקים הידועים ביותר בפרק, ויש בו שלשה שמות הוי' – "אֶחָת שְׂאֵלְתִי מֵאֵת הוּא אֹתָהּ אֶבְקֶשׁ שְׁבִתִי בְּבֵית הוּא כִּלְיָמִי לְחַזוֹת בְּנַעַם הוּא וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ". לפי ההקבלה שלנו כעת, שלשת השמות הללו מכוונים כנגד שלש המדות "אל רחום וחנון", שלישיה מובהקת. ב"אחת שאלתי [מאת הוי']" השם אל רמוז בנוטריקון (כאשר שאר האותיות, "אחת שאלתי", עולות "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"⁹). דוד

יב זהר ח"ג קכח, ב; קלג, ב; ע"ח שי"ג (אריך אנפין) פי"ד. יג משלי טז, טו.

יד מזכיר את צוואת רבי אליעזר לבנו הקטן מורנו הבעש"ט ז"ע לא לפחד משום דבר בעולם חוץ מהקב"ה בכבודו ובעצמו (שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים). להעיר שיום הולדתו של הבעש"ט הוא בימי אלול – ח"ו אלול – הזמן שאומרים פרק זה, ושמוקבל שהבעש"ט הנו נפש דוד (נתיב מצותיך שביא א אות ט), "לדוד הוי' אורי וישעי ממי אירא גו". כל מה שמסביר כאן רבי הלל לגבי דוד המלך מתאים ביותר למורנו הבעש"ט, ודוק.

טו דברים ו, ד.

ה לקו"ת ראה ד"ה "אני לדודי ודודי לי".

ו עד"ז יש יג שמות הוי' בפרק לג בתהלים, "רננו צדיקים בהוי' וגו'", שלכן אומרים פרק זה בר"ה בסדר תשליך, בו אומרים יג מדות הרחמים.

ז שמות לד, ו.

ח פסיקתא רבתי; מדרש שוחר טוב צג; חכמי צרפת, הובאו באבודרהם פירוש לנעילה של תענית (ראה תוספות ר"ה יז, ב ד"ה "שלש עשרה מדות"); רש"י; ראב"ע ורמב"ן עה"ת. לפי שיטה זו, יג המדות "הוי' הוי' אל... ונקה" (3262) ועוד יג שמות הוי' (338) משלימים ל-3600, 60 ברבוע, ודוק.

ט זהר ח"ג קלא, ב; ע"ח שי"ג (א"א) פי"א; פע"ח שער הסליחות פ"ד; שעה"כ דרושי ויעבור דרוש ג ואילך; משנת חסידים מסכת שארית האצילות פ"ו ואילך.

י ראה תוספות ר"ה יז, ב ד"ה "שלש עשרה מדות"; דעת גאון שהובאה בראב"ע עה"ת (וכנראה הוא רבינו סעדיה גאון). ראה ספר הליקוטים לאריז"ל פרשת כי תשא.

יא ראה גם סוד ה' ליראיו ש"א פל"א (בהקבלת מדות הרחמים לפי הפשט לכחות הפנימיים של הנפש) ובשיעור כ"ו טבת ע"ב (המשכיו).

הצטרפו לחשבון יג מדות הרחמים, ודוק). לפי שיטת הזהר והאריז"ל תיקון "ואמת" הוא השביעי (החביב^א), אך לפי השיטה כאן זו המדה השמינית (העל-טבעית^ב), גם ביחס למדות הרחמים של ה' – אך בכל אופן "ואמת" היינו אור הפנים (כנ"ל), וכאן יוצא במקום הכי מתאים, "בְּקִשׁוֹ פָּנָי אֶת פְּנֵי הוֹי אֲבִי קִשׁוֹ".

השם התשיעי הוא "פִּי אֲבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְהוֹי יִאֲסָפֵנִי" – כנגד "נֹצַר חֶסֶד לְאֻלָּפִים" (מדה אחת לפי שיטה זו, בה יג המדות מתחלקות לח' בפסוק הראשון עד "ואמת" ו-ה בפסוק השני החל מ"נצח חסד לאלפים" – חתך זהב של יג). ידוע^ג שתיקון "לאלפים" (התיקון שמכוונים ב"ותשליך"^ד ב-יג מדות דמיכה^ה) רומז ל"אאלפך חכמה"^ו ו"אאלפך בינה"^ז (שני אלפים), בחינת "אבי [חכמה] ואמי [בינה]" העליונים, עליהם נאמר "והוי' יאספני" (במקום "אבי ואמי" התחתונים ש"עזבוני").

השם העשירי ("העשירי יהיה קדש להוי'^ח"), בפסוק "הוֹרְנֵי הוֹי דְּרַכָּה וְנִחְנֵי בְּאַרְח מִישׁוֹר לְמִעַן שׁוֹרְדֵי", הוא כנגד "נשא עון". "הורני הוי' דרכך" בגימטריא ישראל, כאשר "הורני" (אותיות הרינו) הוא הנקודה האמצעית של ישראל (כלומר ש"הוי' דרכך" ע"ה עולה "הורני", ודוק). ב-יג מדות של מיכה, "נשא עון" היינו "תתן אמת ליעקב" (המתקשר לתיקון "ואמת", המדה השמינית – יחוד חי, המדה השמינית והמדה העשירית) ששמו ישראל (העולה אמת-יפי, כנודע). "הורני הוי' דרכך ונחני בארח מישור" עולה ד"פ משיח (משיח ב"רצוא ושוב"), היינו משיח ישראל.

א כא ראה אוה"ת בראשית עמ' שכג (ובכ"ד בכתבי הצ"צ).
ב גבורות ה' פמ"ז. תפארת ישראל פ"ב, ובכ"ד בכתבי המהר"ל מפראג.

ג כג תו"א לד, ג.

ד כד שעה"כ הקדמה לדרושי ר"ה (ובכ"ד).

ה כה מיכה ז, יח"כ.

ו כו איוב לג, לג.

ז כז עפ"י שבת קד, א.

ח כח ויקרא כז, לב.

שואל-מבקש מאת ה' שני דברים הקשורים יחד – "שבתי בבית הוי'... לחזות בנעם הוי'"^ט כנגד הזוג המובהק של "רחום וחנון".

שם הוי' הבא הוא בסוף פסוק ו (מחוץ לביאור המפורש של רבי הלל, שמסביר עד המלים "זבחי תרועה", בלי להסביר את סיום הפסוק) – "אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה לְהוֹי", המכוון כאן כנגד "ארך אפים" (שבשיטה זו היא מדה אחת). חז"ל מסבירים כי "ארך אפים" (לשון רבים, ולא 'ארך אף' בלשון יחיד) היינו "ארך אפים לצדיקים" ואף "ארך אפים לרשעים"^י, ויש לומר ששתי הבחינות הן כנגד "אשירה [ארך אפים לצדיקים]" ואזמרה [ארך אפים לרשעים], לשון 'זמיר עריצים'^{יא} להוי'. דוד הוא "נעים זמרות ישראל"^{יב} דווקא, בהיותו בעל תשובה, המעורר רחמי ה' "אף לרשעים".

מיד אחר כך בא השם השביעי "שְׁמַע הוֹי קוֹלִי אֶקְרָא וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי" כנגד מדת "ורב חסד" (סוד כהנא רבא^{יג}). "שמע הוי' קולי אקרא" עולה לד (טוב-טוב) פעמים הוי'.

הוכחה יפה להקבלה בשיטה זו, חוץ משני השמות שבפסוק הכותרת, היא בעיקר בשם השמיני – "לָךְ אֶמַר לְבִי בְּקִשׁוֹ פָּנָי אֶת פְּנֵי הוֹי אֲבִי קִשׁוֹ". שלפי שיטה זו, שם הוי' כאן הוא אור הפנים, שע נהורין – תיקון "ואמת" (כוונת הקבלות המדות לתיקוני הדיקנא, כמבואר בזהר וכתבי האריז"ל, לא השתנו לפי שיטה זו, רק ששתי פאות הראש, כנגד "הוי' הוי' [אל וגו']",

ט זכמה רמזים: בית הוי' נעם הוי' = 624 = כד פעמים הוי' = ד פעמים (ממוצע כל תבה) יוסף. כלומר, דוד (המלכות) מבקש שיוסף (היסוד) יאיר בו ויתייחד עמו. כל בקשת דוד, "שבתי בבית הוי' כל ימי חיי לחזות בנעם הוי' ולבקר בהיכלו" = 2340 = הוי' פעמים מלך = מה פעמים בן (הוי' הוי') = 624 הנ"ל ועוד 1716 = הוי' פעמים אלהיך. הר"ת = 400, שלמות של 20 ברבוע כו'. ס"ת כל הפסוק = 2236 = הוי' פעמים אלהים = ב"פ "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (ערב ובקר בכל יום תמיד, "כל ימי חיי").

יז עירובין כב, א; ב"ק נ, ב (וראה סנהדרין קיא, א).

יח ישעיה כה, ה.

יט שמוא"ב כג, א.

כ שעה"כ דרושי ויעבור דרוש א.

ולסיכום:

לְדָוִד | הוֹי [הוֹי] אֹרֵי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵיךְ אֵל הוֹי
 [הוֹי] מְעוֹז חַיִּי מִמִּי אֶפְחָד.
 בְּקָרֵב עָלַי מְרַעִים לְאָכַל אֶת בְּשָׂרֵי צָרִי
 וְאֵיבֵי לִי הִמָּה כְּשָׁלוֹ וְנִפְלוּ.
 אִם תִּחְנֶנָּה עָלַי מִחֲנֶנָּה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תִּקְוֶם
 עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בֹטֵחַ.
 אַחַת שְׂאֵלְתִי מֵאֵת הוֹי [אל] אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ
 שְׁבֹתֵי בְבֵית הוֹי [רחום] פֶּלְיָמִי חַיִּי לְחַזוֹת בְּנַעַם
 הוֹי [וחנון] וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ.
 פִּי יִצְפְּנִי בְּסִפָּה בְּיוֹם רַעַה יִסְתַּרְנִי בְּסִתְרֵךְ
 אֶהְלוּ בְּצוּר יִרְמָמְנִי.
 וְעֵתָה יָרוּם רֵאשִׁי עַל אֵיבֵי סְבִיבוֹתַי וְאֶזְבְּחָה
 בְּאֶהְלוּ זִבְחֵי תְרוּעָה אֲשִׁירָה וְאֶזְמַרְהָ לְהוֹי [ארך
 אפים].

שְׁמַע הוֹי [ורב חסד] קוֹלִי אֶקְרָא וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי.
 לָךְ אָמַר לִבִּי בְקִשׁוּ פָנָי אֶת פְּנֵיךָ הוֹי [ואמת]
 אֲבַקֵּשׁ.
 אֵל תִּסְתַּר פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי אֵל תֵּט בְּאֶף עֲבָדֶךָ
 עֲזַרְתִּי הָיִיתָ אֵל תִּשְׁעֵנִי וְאֵל תַּעֲזֹבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי.
 פִּי אֲבִי וְאֲמִי עֲזָבוּנִי וְהוֹי [נצר חסד לאלפים]
 יִצְפְּנֵנִי.

הוֹרְנֵנִי הוֹי [נשא עון] דָּרְכֶךָ וְנַחֲנֵנִי בְּאֶרֶץ
 מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֶךָ.
 אֵל תִּתְּנֵנִי בְּנִפְשׁ צָרִי פִּי קָמוּ בִּי עַדִּי שְׁקַר
 וַיִּפַּח חֲמָס.

לוֹלֵא הֶאֱמַנְתִּי לְרָאוֹת בְּטוֹב הוֹי [ופשע]
 בְּאֶרֶץ חַיִּים.
 קָנָה אֵל הוֹי [וחטאה] חֶזֶק וַיֶּאֱמַץ לְבָבִי וְקָנָה
 אֵל הוֹי [ונקה].

הוֹי הוֹי, בפרק; השם השמיני – "את פניך הוֹי אבקש" (סוד
 אור הפנים כנ"ל) – הוא המלה ה'91, הוֹי אֲדַנִּי; בפרק;
 השם השנים עשר – "קוה אל הוֹי חזק ויאמץ לבך" – הוא
 המלה ה'143 = 52 ועוד 91 בפרק. "לחזות בנעם הוֹי ולבקר
 בהיכלו" "את פניך הוֹי אבקש" "קוה אל הוֹי חזק ויאמץ
 לבך" = 2522 = הוֹי פעמים מהיטבאל (מה בן). שלשה
 שמות הוֹי ועוד 2444 = 4 פעמים תורה, תורה ב"רצוא ושוב"
 (תורה = רצוא ושוב).

השם הֵיִא הוא "לוֹלֵא הֶאֱמַנְתִּי לְרָאוֹת
 בְּטוֹב הוֹי בְּאֶרֶץ חַיִּים", כנגד "ופשע". פשע
 אותיות שפע (שנמשך על ידי נשיאת שפע),
 היינו "טוב הוֹי בְּאֶרֶץ חַיִּים".

בפסוק החותם את הפרק שוב יש שני שמות,
 כמו בפסוק הפותח את הפרק, זוג עוד יותר
 מובהק – כי אותו לשון – "קָנָה אֵל הוֹי חֶזֶק
 וַיֶּאֱמַץ לְבָבִי וְקָנָה אֵל הוֹי" (המלה השניה בפרק
 – המלה הראשונה לאחר "לדוד" עם פסיק
 טעמא אחריו – היא "הוֹי" והמלה האחרונה
 היא "הוֹי", "הכל הולך אחר הפתיחה" ו"הכל
 הולך אחר החיתום". יוצא ש"קָנָה אֵל הוֹי" הוא
 כנגד "וחטאה" ו"וְקָנָה אֵל הוֹי" כנגד "ונקה"
 (ב"ונקה" יש אותיות קוה). בִּיגוֹ תִיקוּנֵי דִיקְנָא,
 "וחטאה" היינו תיקון "פומא קדישא" – הביטוי
 ל"קָנָה אֵל הוֹי" הוא התפלה בפה, "תפלת כל
 פה". התפלה היא "עבודה שבלב"^{כט} ולכן צ"ל
 "חֶזֶק וַיֶּאֱמַץ לְבָבִי" ושוב "וְקָנָה אֵל הוֹי" בתפלה –
 עבודה עד מיצוי הנפש ממש (כמבואר בתניא^ל),
 היינו סוד "ונקה" שיוצא "נקי מנכסיו"^{לא} באהבת
 ה' בתפלה בבחינת "ובכל מאדך"^{לב} (ת"א "בכל
 נכסך"^{לד}). "ונקה" הוא סוד ה"מזל תחתון", המזל
 המאיר (ומסייע) בעבודת התחתון, אתערותא
 דלתתא בתפלה, ודווקא בעולם הזה התחתון
 שאין תחתון למטה ממנו, וד"ל.

זו כוונה מאד חשובה, שראוי שכל אחד יזכור
 וגם מצוה לפרסם מר"ח אלול^{לד}.

כט עפ"י תענית ב, ב.

ל תניא פ"ל; אגה"ק א אגה"ק יב.

לא עפ"י ב"ק מא, א (ונדרש בחסידות – דבר אמת והיכל
 הברכה – על "ונקה המכה", וראה זכרון שמואל אוסטרובצא
 על "ונקה לא ינקה", ובריבי מקומות ואופנים בספרינו).

לב דברים ו, ה.

לג על דרך הביאור בברכות פ"ט מ"ה "ובכל ממונך", אך
 בארמית שרש נכס הוא גם לשון שחיטה – "בכל נכסך" עד
 שמתקיים "ואתא הקב"ה ושחט למלאך המות כו".

לד גם במיקומי שמות הוֹי בפרק ישנה תופעה יפה: השם
 החמישי – "לחזות בנעם הוֹי ולבקר בהיכלו" ("לחזות בנעם
 הוֹי" = "הוֹי אורי וישעי", הוֹי ועוד תריג) – הוא המלה ה'52,

שפת אמת

פרשת ראה

להסיח דעת מהמות

יפסיק פסיק סיק יק ק – היינו ש"יפסיק" מכל הרהור-חוץ ואז "לא יפסיק" מדבקות-תפלתו. נמצא שכאן למטה מקום השליחות ללמוד את חכמת המלכות, חכמה תתאה בעולם התחתון (סוד "כבוד נברא"^ח). אך באמת "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"^ט דווקא – מה שיתקיים בעולם התחיה. כלומר, אנו יורדים לעולם בשביל לעלות שוב להיכל המלכות ושוב לרדת לעולם, אלא שבירידה השניה יתקיים "בלע המות לנצח" ולא תהיה מציאות של "קרחת בין עיניכם למת". והרמז: **"בנים אתם"** עולה **"אהיה אשר אהיה"**^א – 'אהיה אתם בירידה זו אשר אהיה אתם בירידה לעתיד לבוא'^ב.

המבט החי הזה על המציאות הוא הסוד של "ראה" – "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה..."^ג ו"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב..."^ד – סוד "בטח בדד עין יעקב"^{טו}, הרגלת **"עין יעקב"** (ביגמטריא **ברכה-טוב-חיים**) לראות רק ("בדד") את **"בטח"** (ר"ת **ברכה-טוב-חיים**)^{טז}.

על הפסוק "בנים אתם להוי' אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת"^א מביא השפ"א^ב מהזהר^ג, שיהודי הוא בן מלך שנשלח לעולם כדי ללמוד בו דרכי מלוכה ולחזור חכם ומנוסה, וממילא אין להתאבל יותר מדי על פטירתו-חזרתו להיכל אביו. הוא מסביר שעל כל אחד להסתכל בשרשו תמיד, וכך לא לאפשר לכל עניני הגוף-העולם ("שנקרא מת, שעומד למות"), דאגותיו וצרותיו להטרידו מעבודת ה'. ההיפוך מההסתכלות בשרש – בו כל נשמות ישראל באחדות אמתית^ד – היינו עיסוק כל אחד בעצמו, 'פאר זיך', הגורם גם להתגודדות האסורה, העושה "קרחת", פירוד וחלל, בעם ישראל.

כך הוא מסביר גם את המאמר "אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק"^ה – אל לעניני המיתה (שהביא הנחש לעולם) להפסיק את האדם מתפלותר-דבקותו, אז יזכה ל"ואתם [בנים אתם] הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם [יחד, דווקא] היום [בחנית' היום אם בקלו תשמעו']"^ו. ורמז: **"אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק"** עולה **"יפסיק"** ב"רצוא ושוב" **(י יפ יפס יפסי יפסיק**

ח הקדמת תקו"ז (ה, א ואילך) ונתבאר בכ"ד בחסידות.

ט עפ"י תנחומא נשא טז.

י ישעיה כה, ח.

יא שמות ג, יד.

יב עפ"י ברכות ט, ב.

יג דברים י, כו.

יד שם ל, טו.

טו שם לג, כח.

טז ראה סוד הוי' ליראיו הוספה לשער א (אות ז), ובכ"ד.

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעדי, י' אייר תש"פ.

א דברים יד, א.

ב תרס"ד.

ג ח"א רמה, ב. ח"ג קנט, ב.

ד ראה תניא פל"ב.

ה ברכות לג, א.

ו תהלים צה, ז. סנהדרין צח, א.

ז דברים ד, ד.

מעין גנים

נקודה חסידית | פרשת ראה

לגדע ולשרש

עבודה זרה שצריך לשרש אחריה^א, לא מספיק לאבד רק מעל פני השטח אלא צריך 'טיפול שורש'. בדומה לזה למדו חז"ל מ"אבד תאבדון" – "שאם קצץ אשירה והחליפה [צמחה מחדש] אפילו עשר פעמים שחייב לקצצה"^ב. אם כן, צריך להיות כל הזמן במודעות שלא ישאר זכר לעבודה זרה, בדומה למלחמת עמלק (אחת המצוות העיקריות של המשיח) "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח"^ג. אכן, החיוב "לשרש אחר עבודה זרה" נוהג דוקא בארץ ישראל ולא בחוץ לארץ (שם צריך רק לאבד עבודה זרה שבאה לידי ישראל)^ד.

על הפסוק "ונתצתם" יש מאמר חז"ל מיוחד בגמרא^ה: "גידועי עבודה זרה קודמין לכיבוש ארץ ישראל [רש"י: בכניסתן נצטוו לגדעם מיד ולאחר כיבוש ישרשו אחריהם], כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודה זרה. דתני רב יוסף 'ונתצתם את מזבחותם' והנח [רש"י: מדלא כתב ישרוף], 'ושברתם את מצבותם' והנח. והנח סלקא דעתך?

אָבַד תֵּאבְדוּן אֶת כָּל הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבַדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים הַהָרְמִים וְעַל הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן. וְנִתְצַתְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתֶם וְשִׁבְרֹתֶם אֶת מִצְבֹּתֶם וְאִשְׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאֲבַדְתֶּם אֶת שְׁמֵם מִן הַמְּקוֹם הַהוּא.^א

בפסוקים אלו כתובה המצוה להשמיד ולאבד^ב עבודה זרה מארץ ישראל^ג. נתבונן כעת בפירושי חז"ל לפסוקים:

ראשית, מכפל הלשון "אבד תאבדון" (פעם יחידה בתורה^ד) לומדים חז"ל "מכאן לעוקר

נערך ע"י יוסף פלאי מהקלטת שידור י"ז מנחם אב תשע"א. א דברים יב, ב:ג. תחילת הפרשה היא "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה... את הברכה... והיה כי יביאך הוי' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה..." משמע ש"ראה" היינו ראה מה לפניך לעשות כאשר אתה נכנס לארץ, ומתייחס גם למצוות איבוד עבודה זרה. כשנכנסים לארץ זוכים למוחין דאבא (סוד תפילין דר"ת), בחינת ראייה – מתוך ראיית הנולד רואים מה לפנינו לעשות עכשיו ומה הסדר הנכון – גידוע ע"ז ואח"כ כיבוש א"י ואח"כ ביעור ע"ז, וכמו שיתבאר.

ב בדרך צחות: אבד הוא ראשי תבות אב בית דין, זהו תפקיד המנהיג, הנשיא ואב בית הדין, העומד בראש כבוש הארץ כדלקמן. תופעה יפה בשרש אבד: בסדרה המתחילה אבד המספר הבא הוא 7 שעולה אבד.

ג וראה להלכה: רמב"ם הלכות עבודה זרה פ"ז ה"א. ש"ע יו"ד קמו, יד"טו ובנושאי הכלים. אנציקלופדיה תלמודית ערך בעור עבודה זרה.

ד בנקוד אחר, כתוב "אָבַד תֵּאבְדוּן" שלש פעמים (בפרשות ואתחנן, עקב, נצבים) – כדי שלא "אָבַד תֵּאבְדוּן" ח"ו צריך לקיים "אָבַד תֵּאבְדוּן". דהיינו שבעור עבודה זרה הוא בעצם מלחמת קיום של עם ישראל! אם לא תֵּאבְדוּן,

אז תעבדון. (א היא הפנימיות של ע) ואז תֵּאבְדוּן.
ה עבודה זרה מה, ב. וכן ברש"י עה"פ.
ו בדרך מליצה: העבודה הזרה היא כמו שן רקובה. אחרי טיפול שרש שמים כתר – אחרי שרש עבודה זרה זוכים לכתר מלכות ישראל.
ז ספרי ראה פסקא ח.
ח דברים כה, יט.
ט כהבנת ה"ז (שם סקי"ב) ברמב"ם ובשו"ע. וראה ביאור הגר"א שם אות כ, ואכמ"ל.
י ע"ז מה, ב.

הו' אלהיך את לבבך"^ג – לזה רק הקב"ה יכול לעזור. כל עוד נותרו 'השרשים' הנעלמים של הרע בנפש, עדיין ישנה בלא-מודע בנפש משיכה כלשהי לרע (מעין חרטה על הבחירה בטוב, כטבע האנושי של האדם להנחם), ורק כאשר יש מילה ופריעה מלמעלה אז יש "חותם אמת" על עבודת האדם, ומגיע לדרגת "**נצח ישראל** [גדוע כבוש בעור] לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^ד – לא ישקר במודע, לאחר גדוע הרע הגלוי, ולא ינחם בלא מודע לאחר הכרתת השרשים של הרע הנעלם.

[הקשר לברית מילה עולה גם מפשט הכתובים: יהושע בן נון מל את בני ישראל (מילה ופריעה) מיד בכניסה לארץ^{טו}, ומכח זה כבשו ובערו את העבודה הזרה.]

הכרתת הישות –

תנאי הקדים לכיבוש הארץ

המצוה לגדע עבודה זרה בגלוי מתחילה בלב. אם איני עובד בעצמי לחזק את הבטחון בה' שיהיה "בלתי להו' לבדו"^{טז}, איני יכול לכבוש את הארץ. זו הטעות בדורות האחרונים, שנדמה שאפשר לכבוש וליישב את הארץ בלי לטפל בעבודה זרה, החל מעבודה זרה של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"^{יז}. קודם כל צריך גידוע עבודה זרה, אחר כך כיבוש ארץ ישראל, ולבסוף ביעור אחרי הכיבוש יש סיעתא דשמיא ויכול להיות ביעור עבודה זרה.

נחזור לעבודת הנפש: הגידוע הראשון הוא עבודת הבינוני, המצווה ומופקד על הטיפול במניעים הגלויים בנפש, היצר הרע הגלוי, אבל לא יכול להגיע ללא-מודע.

השלב השני, כיבוש ארץ ישראל, פירוש בנפש להפוך מבינוני להיות צדיק, "ועמך כלם צדיקים

שריפה בעי! אמר רב הונא, רדוף ואח"כ שרוף [רש"י: הנח עד שתרדוף ותכלה את העובדי כוכבים ואח"כ שרוף]". כלומר, כשנכנסים לארץ יש פעולה ראשונה-מיידיית של איבוד עבודה זרה, לגדוע כל מה שעל פני השטח (ולשרוף כמו חמץ בפסח), אבל אחר כך מניחים את העבודה זרה ההרוסה, רודפים אחר האויב עד גמירא, לכבוש את הארץ ולקיים את המצוה של "לא תחיה כל נשמה", ורק אז חוזרים לשרש לגמרי אחר העבודה הזרה ולאבד-לשרוף את השרשים והיסודות.

חתימת הציווי היא במלים "ואבדתם את שמם", עוד לשון אבוד, ויש דעות שמכאן נלמד החיוב לשרש אחר עבודה זרה.

גדיעה וביעור – מילה ופריעה

נמצא שישנם שלשה שלבים: גידוע, כיבוש וביעור. אי אפשר להתחיל לכבוש את הארץ בלי לגדע, להוריד את העבודה הזרה מעל פני השטח. מיד כשנכנסים לארץ ורואים עבודה זרה, אם מתעלמים ממנה אי אפשר לכבוש את הארץ! אחר כך יש את כיבוש הארץ, ולבסוף "ביעור עבודה זרה" דהיינו לשרש אחריה ("עת לעקור נטוע", "עת לעשות לה", "עת = אבד תאבדון"), ורק אז מגיעה שלמות. וברמז: **גדוע כבוש בעור = נצח ישראל**, נצחון נצחי וקיים^{יח}.

ההבדל בין גידוע לביעור בעבודת הנפש יובן לפי המבואר בחסידות לגבי ברית מילה: יש שתי פעולות, מילה ופריעה, חיתוך הערלה הגסה ופריעת-הסרת העור הדק. ובנפש, המילה היא הסרת הרע הגלוי, ועליה נאמר "ומלתם את ערלת לבבכם"^{יט} (פעולה שלנו). אבל עדיין נותר שלב הפריעה, הסרת הרע הנעלם, כמו קרום דק-שקוף שלא נראה לעין, ועליו נאמר "ומל

יג דברים ל, ו.

יד שמואל"א טו, כט.

טו יהושע פרק ה, יבמות עא, ב.

טז שמות כב, יט.

יז דברים ח, יז.

יא במספר קדמי, **גדוע כבוש בעור** = 2700 (ועם הכולל = בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ) = 3 פעמים 900, ל ברבוע (הערך הממוצע).

יב דברים י, טז.

של המילה מלמעלה, "ומל הוי' אלהיך את לבבך", כתוב ב'פרשת התשובה' בפרשת נצבים אותה קוראים בסיום חודש אלול (לפני ראש השנה), ובפסוק זה אחד מהרמזים העיקריים לאלול "את לבבך ואת לבב זרעך" ר"ת אלול. באב יש אתערותא דלתתא ובאלול יש כבר גילוי י"ג מדות הרחמים, אתערותא דלעילא על מנת לעורר אתערותא דלתתא ("אני לדודי ודודי לי" ר"ת אלול – העיקר באלול הוא "אני לדודי" אבל יש נתינת כח לזה בהארת מדות הרחמים, כמו במשל "המלך בשדה"^{כא}).

אם כן, באמצע, בין פרשת עקב לפרשת נצבים, זו עבודת הכיבוש. וכן על חודשי אב ואלול בסוף השנה נדרש הפסוק "ויהי לתשובת השנה לעת צאת המלכים"^{כב} – עבודת התשובה הכוללת גם את המלחמה (צאת המלכים למלחמה).

והנה אלול רומז לאליל^{כג}, ביעור עבודה זרה, וכן אב רומז לאוב (המתקשר לעבודה זרה), ושניהם בסוף תקופת תמוז שהוא שם של עבודה זרה (הנשים מבכות את התמוז^{כד}). באב מתחילים לגדע את העבודה הזרה בעולם

לעולם יירשו ארץ [ארץ ישראל] נצר מטעי מעשה ידי להתנפאר^{כה}, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא"^{כו} כמו שלכל ישראל יש חלק בארץ.

השלב השלישי, לאחר כיבוש הארץ, הוא ביעור עבודה זרה – זו עבודת הצדיקים. אפשר לחשוב שלצדיק אין עבודה, שהרי הוא 'הרג' את יצרו הרע, אך האמת היא שיש לו הרבה עבודה, לשרש, לבער את הרע הנעלם מתחת לפני השטח. זה הכפל "אבד" [גידוע עבודה זרה, עבודת הבינוני] תאבדון [עבודת הצדיקים]^{כז}.

בסגנון אחר, גם כשנכנסים לארץ ישראל מצווים לעבוד את ה' כמו שהיינו צריכים בחוץ לארץ, שגם שם היינו מצווים על גידוע עבודה זרה. זה דבר חשוב לדורותינו: ישנו שלב ראשון של תקון עצמי ועם ישראל כמו שהיינו צריכים להיות בחוץ לארץ, וזה גידוע עבודה זרה על פני השטח. זה גופא מכשיר אותנו לכיבוש ארץ ישראל, ואז יש עבודה של ביעור עבודה זרה, שגם בלא מודע, ברבדים הכי עמוקים והכי נסתרים, בחדרי חדרים של הלא-מודע, גם שם לא ישאר שרש פורה ראש ולענה של העבודה זרה.

לסיכום:

גידוע	מילה, רע גלוי	עבודת הבינוני	גם בחוץ לארץ
כיבוש		מעבר מבינוני לצדיק	ארץ ישראל
ביעור-שרוש	פריעה, רע נעלם	עבודת הצדיק	ארץ ישראל

עבודת אב ואלול

הפסוק של מילת הרע הגלוי, "ומלתם את ערלת לבבכם", בחינת גידוע עבודה זרה, כתוב בפרשת עקב אותה קוראים בחודש אב. הפסוק

יח ישעיה ס, כא.

יט סנהדרין פ"ו מ"א.

כ במספר סדורי אבד = 7 (וכך בכל רמות המספר), תאבדון = 49 = 7 ברבוע, לרמז שהגידוע הראשון מתיחס לרע שבז' מדות הלב בכללות ואילו המצוה המיוחדת לארץ ישראל (לעבודת הצדיקים – "ועמך כלם צדיקים") לשרש אחרי עבודה זרה מתיחסת לרע שבלב בדרך פרט, כאשר המדות מתכללות זו בזו, ז פעמים ז, ודוק, בשביל לקיים את מצות תאבדון צריך תבונה, מה שאין כן הכסיל (גם מלשון כוכבים ומזלות, עבודה זרה) עליו נאמר "לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו" וכידוע פירוש פסוק זה בדא"ח ומבואר היטב במ"א.

כא לקוטי תורה פרשת ראה ד"ה "אני לדודי" לב, א. כב שמואל"ב יא, א ובתרגום יונתן. וראה עוד בהקדמת הספר תשובת השנה.

כג כלבו סימן קכב "ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך ללמדך שכל העושה תשובה באלול נענה, סימן לאליל הנשבר שאין לו רפואה אשר לא יוכל להרפא". וראה עוד שם משמואל פרשת ראה תרע"ז (ובכ"מ).

כד יחזקאל ח, יד.

כה ישעיה ב, יח.

פרקי אבות

פרק ו

דרכה של תורה

משנה ד בַּךְ הִיא דְרָכָהּ שֶׁל תּוֹרָה, פֶּתַח
בְּמַלְחָתָא כְּלָמִים בְּמִשְׁוֹרָה תְּשִׁתָּה

האם כוונת המשנה שהלומד תורה, ורוצה לזכות בכתרה של תורה, צריך לצום, לענות ולסגף את עצמו? לא! אדרבא, חז"ל לימדונו ש"כל היושב בתענית [ללא סיבה מיוחדת] נקרא חוטא"^א, במיוחד תלמיד חכם שהתענית מפריעה ללימודו. מסופר שהרבי מליובאוויטש בצעירותו היה נוהג שלא לאכול עד לאחר תפלת מנחה, אבל כשנודע הדבר לאביו, הרה"ק רבי לוי יצחק, דרש ממנו להפסיק לנהוג כך.^ב אם כן, מהי כוונת המשנה? מפרש רש"י "אפילו אין לאדם אלא פת במלח... אל ימנע מלעסוק בה דסופו לעסוק בה מעושר". ועוד, מי ששקוע בתורה אינו פנוי להשתקע במעדנים והנאה גשמית, הוא דואג לבריאות גופו אך לא רודף אחר המותרות, "צדיק אכל לשבע נפשו"^ג, לא יותר ולא פחות. בתפילות הימים הנוראים אנו אומרים

"ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". במחזורים כתוב מעל המלה תשובה – 'צום', מעל המלה תפלה – 'קול', ומעל המלה צדקה – 'ממון', כאשר **צום = קול = ממון**. השלישיה "תשובה ותפלה וצדקה" מקבילה לשלשת העמודים עליהם העולם עומד: תפלה היא עמוד העבודה ("עבודה שבלב זו תפלה"), וצדקה היא עמוד גמילות החסדים. כעת, התשובה מקבילה לעמוד התורה! זאת מפני שתשובה עילאה היא דבקות בה' על ידי לימוד התורה^ד (**תשובה** עילאה היינו תשובה עילאה, בינה). לפי זה, ה"צום" של התשובה אינו צום לכפרת עוונות אלא צום של "פת במלח תאכל" – צום שפירושו צמצום והסתפקות במועט ההכרחי. העוסק בתורה 'מצמצם' את עצמו בתוך "ארבע אמות של הלכה", שהם כנגד ארבע אותיות של שם הוי', וכך הוא נמצא "כל ימיו בתשובה [עילאה]"^ה.

ד תענית ב, א.

ה ראה תניא אגרת התשובה פרק ט ואילך.

ו ברכות ח, א.

ז שבת קנג, א.

א תענית יא, א.

ב לקוטי לוי יצחק חלק אג"ק עמ' תמג.

ג משלי יג, כה.

הסיפור החסידי

הלב שמח' מאלעסק | על בלימה

רבי חנוך העניך מאלעסק נולד בשנת תק"ס לרב שמואל מייער מאלעסק, ומסופר כי בהיותו כבן שבע שנים לקחו אביו ללובלין יחד עם אחיו הגדול רבי מאיר. בראות החוזה מלובלין את הילדים הושיבם על ברכיו, כשרבי מאיר מימין ורבי חנוך משמאל. כשעמד לברכם שיכל את ידיו ואמר: בני הם, "אולם אחיו הקטן יגדל ממנו" (כלשון יעקב על מנשה ואפרים)... בבגרותו, היה רבי חנוך העניך חסידם של רבי אורי מסטרליסק, רבי נפתלי צבי הורוביץ מרופשיץ וחותנו ה'שר שלום' מבעלז. חותנו היה לרבו המובהק, ואת הכבוד הגדול שרחש לו רבי חנוך ניתן לראות בספריו. את תורתו וחיידושו תלה בחותנו, ואת כל הוראותיו הורה על פי דבריו. כאשר פעם שאלו חסידיו אם אמת הדבר שהיה רבי שלום נעור אלף לילות ועסק בתורה, ענה ה'לב שמח': "אני בעצמי הייתי ניעור עמו יותר משלשת אלפים לילות ועסקנו יחד בתורה". "כמים הפנים לפנים", אהב גם רבי שלום מבעלז את חתנו, ואף העיד עליו כי "מלאכים ושרפים משתוקקים לתפילתו!". בחיי חותנו כיהן רבי חנוך העניך ברבנות בסטינוב ובאלעסק שבגליציה, ולאחר פטירת חותנו החל לנהוג אדמו"רות. חיבר סדרת ספרים בשם 'לב שמח' על התורה, הגדה של פסח והסידור. נפטר בא' באלול תרמ"ד ובנו רבי יצחק מילא את מקומו.

יצטרכו באיזה ענין של בני חיי ומזוני, שרק אותו הצדיק שהם שייכים לשורש נשמתו, יכול להושיע, והקב"ה מזמין להם הסיבות להפגש, וכיון שכבר נפגשו, אזי הוסרה הסיבה. האיש החולה הלז בשומעו דברי הצדיק, לא התאפק, וקרא לקראת הצדיק: הלא אין זה, כי אם שאלי כיוונתם באמירה הזאת. כשמתבוננים מעט, יש משהו מפתיע באמרתו של הצדיק מאלעסק. הלא רובם ככולם של צדיקי החסידות עסקו בברכות, סגולות ורפואות, מאז ימי הבעל שם טוב והלאה. לא רבים הצדיקים שהסתפקו בנוכחות החולה בלבד והבטתו בפני הצדיק. מהו אם כן ההבדל בינם לבין רבי חנוך? הסיבה לכך נעוצה בקשר השונה של הצדיקים עם ריבונו של עולם. ישנם צדיקים הרואים בה' עילת העילות', ועל עלילת סיפורם להתקדם צעד אחר צעד, כשפעולה מוליכה לתוצאה. 'צדיק של עילה' קשור באור הממלא

פעם הגיע להרב הקדוש רבי חנוך העניך מאלעסק ז"ל, עולה במחלה מסוכנת שקראוה 'שרץ במוח'. כל הרופאים התיאשו מרפואתו, ואחד הרופאים שלחו להצדיק מאלעסק. כשבא לפניו, אמר לו שיישאר אצלו לשבת קודש. בשבת קודש, בעת קבלת שבת, כשהפך הצדיק פניו לצד הציבור, הביט החולה בפני קדשו והרגיש שסר ממנו המיחוש. בשעת אמירת התורה אמר הרב הקדוש ז"ל, ע' שבתחילה אין הצדיק רוצה לירד לעולם הזה, כי מה לו ולצרה הזאת, ביושבו למעלה בגן עדן ועטרת צדיקים בראשו, ונהנה מזיו השכינה. אמנם אומרים לו שיש נשמות כאלה בעולם הזה, שתיקונם רק על ידי פגישתם עם הצדיק, הרי מוכרח לרדת לטובת הכלל. והקב"ה כבר מסבב הסיבות שאותם הנשמות,

וממילא כספס וזהבם בא אלי בצדק... הפסוק עליו מתבסס מאמר חז"ל זה, "תלה ארץ על בלימה" = בראשית. אכן, אין הולם מכך: הלא כל חללו של עולם נברא בדיבורו של ה', ודווקא הבסיס לכל אלה, השמים והארץ, נבראו במעין שתיקה – "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" – בלי דיבור מפורש של הקב"ה.

אך כאן מבארים חז"ל – לאור הפסוק בתהלים המגלה "בדבר ה' [גם] שמים נעשו" – כי "בראשית נמי מאמר הוא". המאמר הראשון, בו נבראו השמים והארץ, נקרא "מאמר סתום", בלתי נשמע. או בדרך אחרת, יש כאן שתיקה מלאה בתוכן.

מהו הקשר למי שבולם את פיו בעת מריבה? מראשית בריאתו מלא העולם בניגודים, שראשון להם הוא הניגוד בין שמים לארץ. היכולת לקיים בו זמנית את כל ההפכים הללו בלא שיכבו זה את זה, איננה דבר הניתן לתיאור במילים – היא תלויה בשתיקה. וכמו הבורא כך גם הצדיק, המבקש לקיים את העולם, עושה זאת בכך שהוא מכיל את מתנגדיו ורואה בהם חלק הכרחי מעבודתו וממהותו. אוזן רגישה תוכל לשמוע בשתיקה זו את המאמר הסתום של בראשית המתפלל חרישית, שלא תהיה מריבה בין השמים לבין הארץ...

כל עלמין, המחיה את העולמות על פי דרגתם ועניינם ומעניק להם את אופים המיוחד. לכן כאשר מגיע אליו יהודי, הוא מתייחס באופן אישי אליו ואל בעייתו היחודית.

רבי חנוך לעומתם קורא לה' 'מסובב הסיבות'. 'צדיק של סיבה' קשור לאור הסובב כל עלמין, אור שאינו נתפס בעולמות ממש, והוא מקיים אותם בלא שהם מודעים לכך. צדיק כזה, איננו צריך לטפל ישירות בדבר שהניע את החסיד לבוא אליו, ואפילו לא להתפלל עליו. אין זו אלא סיבה עקיפה למטרה האמיתית, עמידתו בסביבת הצדיק וראיית פניו, אף שהחסיד איננו מודע לכך כלל.

הרה"ק הלב שמח מאלעסק זי"ע, היה לו לפעמים רדיפות מאנשי בליעל, ואנשי ביתו הפצירו בו שיעשה איזה מעשה נגדם.

השיב להם, הרי העולם אומרים שאני צדיק יסוד עולם, ואמר בענוות קדשו, הלא אין בי מזה כלום. אבל אעפ"כ אני מקבל מהם כסף בעת בואם אלי להתפלל בעד צורכיהם באמונם בכוחי הנ"ל, ולכאורה אני מקבל בשקר כספם וזהבם. אמנם, כיון שאמרו חז"ל על הפסוק תולה ארץ על בלימה "אין העולם מתקיים אלא על מי שבולם את פיו בעת מריבה", ומעלה זו יש ב"ה אצלי, שאני בולם פי בעת ריבם, זה מצדיק האומרים שאני צדיק "יסוד עולם",

המשך מעמ' 21 <<<

הנחושה אל מול ה"רע" במציאות, ולתמרן בתוך תנאי המציאות כמיטב יכולתו. ההפסקה המהותית בין אופי השליחות של העולמות העליונים לבין אופי השליחות בעשייה רמוזה בפסוק "כל הנברא בשמי ולכבודי [אצילות] בראתיו [בריאה] יצרתיו [יצירה] אף עשיתיו [עשייה]" – בין העולמות העליונים, המופיעים ברצף, יש "אף" והמפסיק ומבדיל את עולם העשייה משאר העולמות.

(ואיננה מבזבזת כחות על 'חיכוך' עם המציאות). הרשות להכנע למציאות ולא להתעקש על השליחות נובעת מאופיו של עולם העשייה והשליחות שבו. בעוד שהשליחות הפנימית – בעולמות אצילות, בריאה ויצירה – נוגעת לעיקר סיבת ירידת הנשמה לעולם, הרי שהשליחות בעולם העשייה איננה עצם השליחות אלא ענין חיכוני התומך בשליחות זו ומכשיר לה את הדרך (בעצם ההשתלבות המועילה במציאות אליה נשלח האדם). רק בעניינים החיצוניים מותר לאדם לוותר על העמידה

¹ ישעיה מג, ד.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

הערת המערכת:

בנכתב אין המלצה לאופן טיפול ויש לבחון כל מקרה לגופו. ללימוד מעמיק בנושא תורת הנפש ע"פ החסידות - בית הספר לתורת הנפש בנשיאות הרב גינזבורג שליט"א

מבחינים בחסידות

כדי להגביר את לימוד החסידות מתוך מאמץ עיוני, הוספנו בישיבה מבחינים על החומר הנלמד בחסידות. התלמידים תהו - 'חסידות נועדה לנפש, איך אפשר לעשות על זה מבחן?'. מה דעת הרב בענין?

מענה:

צריך להסביר לתלמידים את כוונת המבחן: שם מ"ב הוא כח העליה מעולם לעולם כאשר התכלית הוא למצוא ח"ן בעיני הוי' ב"ה, בחינת "בן חכם ישמח אב" - אבינו שבשמים, והיינו שלימוד דא"ח הוא לא בעיקר בשביל עצמי אלא בשביל ה' וישראל דכולא חד. המ"ב מעלה את הח"ן לשלמות של יפי, פעמים, התכללות מושלמת של כל עשרת כוחות הנפש, כולו לה'.

איך להתמודד עם דיכאון

רציתי להתייעץ בנוגע לבעלי. מזה זמן שהוא שרוי בדיכאון, ובהמלצת פסיכיאטר הוא החל ליטול תרופות שיעזרו לו להתמודד עם מצבו. המטפל שלו אומר שהשיאיות

הרוחניות שלו מאוד גבוהות ואחרי כל עליה רוחנית באה התרסקות למקום נמוך מאוד, חוסר התאמה בין האור לכלי. אי לכך, המלצתו היא שבעלי יתעסק בחיי היום יום במלאכה טכנית ופשוטה יחסית, מה שייצור אצלו איזון וימנע מאמץ נפשי.

אציין שבכלל בעלי עבר חיים לא קלים והמציאות הזו מאוד מעיקה עליו ומשתקת אותו לחלוטין. הוא מרגיש חסר תקווה ותכלית והופך להיות מאוד פאסיבי. נודה מאוד להכונת הרב בנוגע לשרש הדיכאון והדרך הנכונה לטפל בו.

מענה:

כמובן לכל מי שמצוי בתורת הנפש של החסידות, התיקון למצב הנפשי המתואר במכתבך איננו טיפול תרופתי בלבד וגם לא מעבר לעיסוק בתחום של עבודת כפים. יסודות עבודת ה' של החסידות מדריכים כיצד לשמור על איזון נפשי שמאפשר מחד שאיפות גדולות ומאידך שומר ממשברים והתרסקויות לאחריהן וכתוצאה מכך מצב דכאוני. מעבר לשמירת הנפש, ההתייחסות הנכונה לשיאיות האדם מחד ולמוגבלויותו מאידך גורמת לכך שעבודתו הרוחנית לא תעסוק בעצם

ב"ספורט הישגי רוחני" או ב"פולחן עצמי", אלא תהיה מכוונת לעבודת ה' אמיתית. הדברים הללו נוגעים גם לבעלך, אבל בהחלט גם לעבודתך שלך. הרחבה על הסוגיות הללו אפשר לקבל בלימוד של 'פרק בעבודת ה'" בספר לב לדעת (כדאי לשמוע גם את הקלטות בנושא) וגם בספר 'נפש בריאה'. נקודה עיקרית חשובה נוספת היא הצורך להכנס לחברה טובה, שמחה, מבוגרת ויציבה - חברה שמנסה לכוון את חייה על פי יסודות דרך החסידות שהוזכרו לעיל.

ורמו נחמד ועמוק שנתבאר בענין שרש הדכאון: דכאון מרמז לשמותיהם של שני בני אהרן - **דכא=אביהוא ורין=נדב**. כידוע, בני אהרן נשרפו ומתו בהקריבם אש זרה - מתוך שאיפה מוגזמת ובלתי מתוקנת לעלות בקדש. יחסית ניתן לתאר את שני בני אהרן כ'זוג' (שהרי הם לא היו נשואים לנשים), כאשר נדב הוא בחינת האיש ואביהוא הוא בחינת האשה, דבר המלמד על כך שבידור ותיקון השיאיות עליה בקדש תלוי בעבודה משותפת של בני הזוג (ואף נאמר על כך כי "הכל מן האשה").

אַנְכִי וְהַיְלָדִים

המדור לילדי ישראל

בְּנִים אִתָּם

חֲתִיכַת אֵלֶקוֹת

מְסַפֵּר כִּי בְּאֶשֶׁר הָיוּ הַחֲסִידִים, תִּלְמִידֵי אֲדָמוֹ"ר הִזְקוּ, מְצַלִּיחִים 'לְצוּד' נִשְׁמָה חֲדָשָׁה וְלִקְרַב אֶת אוֹתוֹ יְהוּדֵי לְדֶרֶךְ הַחֲסִידוּת הוּא הָיָה עוֹבֵר עַל יָדָם 'טְפוּל' רְצִינִי. בְּמִשָּׁךְ כָּל הַלִּילָה הָיוּ מְשֻׁקִים אוֹתוֹ כִּהְגֹן עַד לְגִלּוּפֵינִי וְחוֹזְרִים בְּאֲזוּנָיו שׁוֹב וְשׁוֹב עַל אוֹתוֹ מְשֻׁפֵּט: "יְהוּדֵי הוּא חֶלֶק אֶ-לוֹהַּ מִמַּעַל מִמָּשׁוּ!"

מְדוּעַ בְּחֶרֶוֹ הַחֲסִידִים דּוֹקָא אֶת הַמְשֻׁפֵּט הַזֶּה? אֲפָשֶׁר לְנַחֵשׁ, כִּי גַם אֲדָמוֹ"ר הִזְקוּ פּוֹתַח אֶת סִפְרוֹ הַתְּנִיָּא עִם הַנוֹשֵׂא הַחֲשׁוֹב הַזֶּה. כְּבָר בְּתַחֲלַת הַפָּרֶק הַשְּׁנִי שֶׁל הַסֵּפֶר, בְּאֶשֶׁר הוּא בָּא לְתֵאֵד מִי הוּא יְהוּדֵי וּמָה עֲנִינּוּ, הוּא נֹקֵט בְּאוֹתָן הַמְּלִים: "וְנִפְשׁ הַשְּׁנִית בִּישְׁרָאֵל הִיא חֶלֶק אֶ-לוֹהַּ מִמַּעַל מִמָּשׁוּ". יְהוּדֵי הוּא 'שְׁטִיק' ל' [חֲתִיכַת] אֵלֶקוֹת!

חֶלֶק אֶ-לוֹהַּ מִמָּשׁוּ

אֶת הַלְגוֹ שְׁלִי אֲנִי יִכוֹל לְפָרֵק לְחֻלְקִים קִטְנִים. הָאֲמֶת הִיא, שְׁגַם אֶת

"סְפִיחָה עַד עֵפֶרֶקְלֶה, אֲזוּן פִּאָנְפֶּה, מֵיִלְפֹה מְסַפֵּר אִתָּךְ"
 "אֲמַרְתִּי כְּכִי כִּמְהַ פִּלְאִיס, נָא עֵא דְעִפְרֵיִל עִי צִמְצִיחֵי לִיחֻתִּי."
 "כֵּן, אֶאֱדָם..."
 "עֵד! עֵד! עֵד! דְּעִבְרֵינִי וְזִבְהוּ!"
 "אֶאֱדָם... זֶה פִּינָן לְעֵד..."
 "אֶאֱדָם... זֶה כְּכִי מֵלְפֹה אֲחֵר..."

הַפַּעַם, יְלָדִים, נִדְבָר עַל הַנוֹשֵׂא אוֹלֵי הַכִּי חָשׁוֹב בְּעוֹלָם! בְּפִרְשַׁת רְאֵה מוֹפִיעוֹת מְצוּוֹת רְבוּת. אַחַת מֵהֶן הִיא מְצוּת "לֹא תִתְגַּדְדוּ", שְׁמִשְׁמַעוֹתָהּ אֲסוּר לְשֵׁרֵט אֶת עוֹר הָאָדָם מִתּוֹךְ צַעַר עַל מוֹתוֹ שֶׁל אִישׁ קְרוֹב. מַעֲשֵׂה זֶה הָיָה נְפוּץ בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם, וּבַתּוֹרָה מוּבָא הַטַּעַם לְאֲסוּר עִם הַנְּמוּק הַבָּא: "בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם". כְּלוּמָה, עֲזוּבוּ אֶת דְּרָכֵי הַגּוֹיִם. הִלְלוּ אֵינָם שְׂיָכִים לְמִשְׁפָּחָה הַקְּרוּבָה, הֵם אֵינָם בְּנִים, אֲבָל לְכֶם זֶה לֹא שֵׁינָה. בְּנִים הֵם כְּכִי מִשְׁהוּ אַחֵר!

בשתיף מוסדות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

בְּנֵי אֶתְרָא דְרַב

איזה פסוק בוחר אדמו"ר הזקן כדי להסביר לנו על מעלת היהודי? את הפסוק מהפרשה שלנו: "בנים אתם לה' אלקיכם", ויחד עם הפסוק הזה הוא מצרף הסבר מעניין. ההבדל בין יהודי לכל נברא אחר בעולם – אבן, עץ, פרה או שאר בני האדם – קשור עם הדרך בה בוחר ה' לברא אותו. את כל העולם ה' בורא באמצעות דבור. ה' רוצה שיהיו שמים? הוא אומר "יהי רקיע" ומיד השמים נבראים. ומה עם צמחיה? ה' אומר "תדשא הארץ דשא" והיא מוציאה מתוכה את הצומח.

אבל נשמות עם ישראל נבראו בדרך שונה מכלם. בלשונם של חז"ל: "ישראל עלו במחשבה". נסיתם פעם ללחץ על הכפתור בראש ולהפסיק לחשב? אני אף פעם לא הצלחתי. בכל פעם שאני מנסה לעצור בכח את המחשבות שלי אני מגלה שאני חושב בדיוק על כך. אני חושב על כך שאני מנסה לא לחשב...

אז דבר ראשון אני מבין, שאם ה' בורא את נשמות עם ישראל באמצעות המחשבה זה כבר סימן שהוא לא מפסיק לחשב עליהם. הוא לא בורא אותם ומשאיר אותם לנפשם, שישתדרו לבד, אלא בורא אותם בכל שניה מחדש. אולי אנחנו, הילדים, לא כל כך יכולים לשים לב, אבל דעו לכם ששהורים שלנו חושבים עלינו כל הזמן.

חלקי הלגו הבוודים אני יכול שוב לפרק, למשל באמצעות מכות פטיש. לא פדאי לי להרס אותם, אבל הדרך בהחלט אפשרי. כמו הלגו, השלחן או המטה שלי – אפשר לפרק כל דבר שלם לחלקים. גם ה'חבורה' שלנו אחרי הצהרים התפרקה אחרי כמה חדשים. אפלו מים, שנראים לנו משהו אחיד, מורכבים בעצם מחמרים שונים (חמצן ומימן), ולכן נתן לפרק אותם במעבדה ולהפריד בין המרכיבים השונים.

אבל מה הכוונה במלים "חלק אלוה"? האם ה' יתברך מרכיב מחלקים? האם שייך לומר שחלק מה' נמצא במקום אחד ואלו החלק השני נמצא במקום אחר? יש דבר כזה?

מלמד אותנו מורנו הבעל שם טוב: נכון, אין דבר כזה. יש דברים שלא מתחלקים. "עצם לא מתחלק", ומה שלא יהיה – הוא ישאר תמיד הוא. כאשר אומרים שנשמה של יהודי היא "חלק אלוה" לא מתכוונים רק לכך שיש לו מדות טובות או רצונות נעלים. מתכוונים לומר שלא משנה מה יהיה – יהודי ישאר יהודי, שהוא וה' יתברך הם דבר אחד. זה חקוק אצלו בעצמות.

אגב, רמז קטן: המלים **חלק אלוה** (=180) עולות בגימטריא בדיוק כמניין המשך הבטוי **ממעל** (=180)! הרמז הזה מלמד אותי שגם החלק הקטן מה' שנמצא אצלי הוא ממעל ממשי, הוא לא מתחלק!

אתה עצמך! החלום, כולל אותו אחד
שָׂרָדָף אַחֲרֶיךָ, אינו מציאות אמיתית
אלא פְּרִי הַמַּחְשְׁבָה שְׁלֶךָ, אֵלָּא שֶׁכַּנְרֵאָה
מֵרַב עֵיפוֹת הַתְּחִלָּתָ לְהֶאֱמִין לְעֶצְמָךָ
שֶׁהַסְּפוֹר אֲמֵתִי...

כמו החלום העולה במחשבה שלנו,
כִּי נִבְרָאוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. לא רק שֶׁה'
חֹשֵׁב עֲלֵינוּ בְּכָל רִגְעַ, אֵלָּא שֶׁאֲנַחְנוּ
ה'חלום' שלו. בְּשׁוֹנָה מַחְלֹמוֹת שֶׁל
בְּנֵי אָדָם, כְּאֲשֶׁר ה' חוֹלֵם עַל מְשֵׁהוּ –
הַדְּבָר קוֹרֵה בְּאֵמֶת. הַחֲלוֹם מִתְגַּשֵּׁם.
אֲנַחְנוּ לֹא מִסְפּוֹר אַחֵר, אֵלָּא לֹא פְּחוֹת
מֵאֲשֶׁר הַהִמְצָאָה שֶׁל ה' יִתְבָּרֵךְ! הוּא
הַמְצִיא אוֹתָנוּ בְּשׁוֹנָה הַזֹּאת. אֲנַחְנוּ חֵלֶק
מִמֶּנּוּ!

שְׁנֹזֶכֶה לְהִיּוֹת בָּנִים נְאֻמָּנִים לְאֶבְיָנוּ
שֶׁבְּשָׂמִים! שֶׁבֵּת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!
?5

אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְצִאת לַמְּגֵרֶשׁ וּלְשַׁחֵק אוֹ
לְצִאת לְטִיּוֹל שֶׁל כְּמָה יָמִים וּלְשַׁכַּח
מֵהֶם, אֲבָל הֵם לְעוֹלָם לֹא מִפְּסִיקִים
לְחֹשֵׁב עֲלֵינוּ. גַּם כְּשֶׁאֲבֵא יוֹצֵא לְעִבּוּדָה
וְגַם כְּשֶׁאֲמֵא עֶסוּקָה בְּסִדּוֹר הַבַּיִת. תְּמִיד,
תְּמִיד הֵם אֲבֵא וְאֲמֵא שְׁלָנוּ!

כִּינֹה חֲלוֹם

אלו מחשבות רגילות. אבל יש סוג
נוסף של מחשבה – החלום. אתם
מכירים את המשג חלום בלהות? כִּינֹה
שֶׁאֲתֵה מְנֹסָה לְבָרַח מִמִּישֵׁהוּ שְׂרֹדָף
אַחֲרֶיךָ וְהַרְגִּילִים מְסֻרְבוֹת לְנוֹעַ... הוּא
רַץ וּמִתְקָרֵב אֵלֶיךָ וּבְמִרְחָק נְגִיעָה מִמֶּךָ
אֲתֵה נוֹתֵן צְעָקָה וְ... מִתְעוֹרֵר שְׁטוֹף
בְּזַעַה קָרָה...

נִשְׁמַע מִצְּחִיק, כִּי מִי הוּא זֶה
שֶׁהִסְרִיט אֶת הַחֲלוֹם הַמְּבַהֵיל שְׁלֶךָ?

לְאַמֵּת הַלְּבֹאֵץ:

כְּמָה שׁוֹנָה הַדְּרָךְ בֵּה נִבְרָאוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִשְׁאֵר הָעוֹלָם?

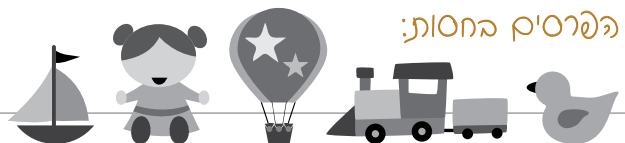
בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוְנָה יִגְרַל מִשְׁחָק קֶפְסָה. תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשִׁלַּח לְדֹא"ל

maosime@gmail.com אִו בְּטֵלְפוֹן **079-9211452** עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב

הַזְכָּה מֵהַגִּילּוֹן הַקּוֹדֵם: יְהוּסֵף שְׁלֵמָה בְּלִיכֵר אִילַת

צעצועי רוזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

פֶּרְסִים בַּחֲסוֹת:

מצוה אישית – יש כזה דבר? על יסוד שאלת הגמרא "אבוך במאי הוי זהיר טפי" מסביר אדמו"ר הזקן שלכל יהודי יש מצוה מיוחדת, "גורל" אישי השייך אליו, בו עליו להדר יותר מבכל המצוות בהן הוא מחויב. יש יחס מורכב בין המחויבות הכללית לכל המצוות, בקבלת עול ומתוך קיום ההוראות "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה" ו"אל תהי שוקל במצותיה של תורה", לבין החיבור האישי בו לאדם 'מאירה' במיוחד מצוה מסוימת, או שהוא חש שתיקון נשמתו תלוי דווקא בה. במובן מסוים, זהו המתח בין העולם ה'הלכתי' לבין העולם ה'חסידי' (שכמובן, חייבים לשכון זה לצד זה, כפי שהמחיש בעצמו אדמו"ר הזקן – בעל התניא והשלחן ערוך). כיצד ניתן לזהות את המצוה בה עלי להיות "זהיר טפי"? בהקשר רחב ואולי גם משמעותי יותר, השאלה הזו נשאלת גם ביחס לשליחות הכללית של האדם בעולם – כיצד אזהה את השליחות שלי, את הנקודה העיקרית אליה עלי לכוון את חיי ועליה למסור את נפשי?

בנושאים החשובים האלה עוסק השיעור המרכזי השבוע בגליון השבוע, אליו נוסף נספח חשוב מתוך אחד מספריו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א בנושא חינוך. כל זה, לצד 'פתיחה' לחדש אלול, שהשבת אנו מברכים אותו – כוונה חשובה לפרק שילווח אותנו עד סיום החגים, "לדוד הוי' אורי וישעי".

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

